

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТУСА

СОЛДАТОВА ДІАНА ЛЕОНІДІВНА

Допускається до захисту:

В.о. завідувача кафедри міжнародних відносин
та зовнішньої політики

д.е. н., доцент

_____ Лимар В.В.

«_____» _____ 2022 р.

**ВРЕХІТ ТА ОСОБЛИВІ ВІДНОСИНИ МІЖ США ТА ВЕЛИКОЮ
БРИТАНІЄЮ**

Спеціальність 291. Міжнародні відносини, суспільні комунікації та
регіональні студії

Магістерська робота

Науковий керівник:

Прихненко М.І., старший викладач

кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики

к.політ.н.

Оцінка: _____ / _____ / _____
(бали/за шкалою ECTS/за національною шкалою)

Голова ЕК:

Федуняк С.Г., д.політ.н., професор

(підпис)

Вінниця – 2022

АНОТАЦІЯ:

Солдатова Д.Л. «Brexit та особливі відносини між США та Великою Британією». Спеціальність 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії». Донецький національний університет імені Василя Стуса, Вінниця, 2022.

У Кваліфікаційній (магістерській) роботі висвітлено вихід Великої Британії з ЄС, який посилює напругу у відносинах США з Великобританією та рештою Європи, але сам по собі не призводить до зриву трансатлантичних відносин через масштаб спільних ідей та інтересів, інституційні зв'язки, міжнародний тиск і зобов'язання окремих лідерів. Однак це посилює тиск на США, що може змінити напрямок трансатлантичних відносин. З точки зору Вашингтону, Британія ризикує стати незручним проміжним партнером, який більше, ніж будь-коли раніше, зобов'язаний ширшим трансатлантичним відносинам, де США та ЄС справляються з викликами багатопольярного світу, що формується. У цій магістерській роботі описуються події у Великобританії, ЄС, Європі та США, щоб пояснити, що Brexit може означати для підходів США до трансатлантичних відносин. Таким чином, магістерська робота виходить за рамки вузького погляду на Brexit і трансатлантичні відносини, яка зосереджена на майбутньому британо-американських відносин. У висновку я окреслюю кілька шляхів, якими можна змінити погляди США на трансатлантичні відносини.

Ключові слова: Brexit, ЄС, Велика Британія, США, особливі відносини, трансатлантика, багатопольярність.

86 с., Бібліографія: 136 джерела.

ABSTRACT:

Soldatova D.L. «Brexit and the special relations between the United States and the United Kingdom». Specialty 291 "International Relations, Public Communications and Regional Studies". Vasyl Stus Donetsk National University, Vinnytsia, 2022.

The Qualification (master`s) thesis highlights the consequences the UK's exit from the EU increases the tension in US relations with the UK and the rest of Europe, but does not in itself lead to a breakdown in transatlantic relations due to the scale of shared ideas and interests, institutional ties, international pressure and the commitment of individual leaders. However, it increases pressure on the US, which could change the direction of transatlantic relations. From Washington's perspective, Britain risks becoming an awkward intermediary partner, beholden more than ever to the wider transatlantic relationship, where the US and EU grapple with the challenges of an emerging multipolar world. This MA thesis describes developments in the UK, the EU, Europe and the US to explain what Brexit might mean for US approaches to transatlantic relations. Thus, the master's thesis goes beyond a narrow view of Brexit and transatlantic relations, which focuses on the future of British-American relations. In the conclusion, I outline several ways in which US views on the transatlantic relationship can be changed.

Key words: Brexit, EU, Great Britain, USA, special relations, transatlantic, multipolarity.

86 pages, Bibliography: 136 items.

ЗМІСТ:

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1 ІСТОРИОГРАФІЯ, ДЖЕРЕЛЬНА БАЗА ТА МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ.....	11
1.1 Стан вивчення проблеми та характеристика джерельної бази	11
1.2 Методологічні засади дослідження.....	20
РОЗДІЛ 2 ПОЛІТИЧНА ОЦІНКА США ПРОЦЕСУ BREXIT.....	26
2.1 Зміна уряду як і зміна ставлення до подій за президенства Джо Байдена...26	
2.2 Європейський Союз очима США - сучасний стан сприйняття.....	34
РОЗДІЛ 3 ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНІ НАСЛІДКИ BREXIT для Британії ...	40
3.1 Brexit як виклик для особливих відносин.....	40
3.2 Залучення та активізм двостороннього партнерства після Brexit – нова стратегія.....	42
3.3. Вплив BREXIT на трансатлантичні відносини в торговельно-економічній сфері.....	47
РОЗДІЛ 4 ПРАКТИЧНИЙ ВИМІР БРИТАНО-АМЕРИКАНСЬКОГО СПІВРОБІТНИЦТВА	52
ВИСНОВКИ.....	68
СПИСОК ДЖЕРЕЛ І ЛІТЕРАТУРИ.....	72

ВСТУП

Актуальність теми дослідження:

У цій магістерській роботі стверджується, що це надзвичайно сприятливий момент для аналізу англоамериканських відносин з точки зору США. Розглядаючи особливі відносини з точки зору США, ця робота зосереджена головним чином на тому, чого США очікувала від Великобританії в світлі її глобальних інтересів, як США сприймають свої відносини з Великобританією як в утилітарному, так і в сентиментальному плані, і чому США звикли співпрацювати з Великобританією у сфері безпеки та оборони. Треба визнати, що Велика Британія та США мають різні очікування щодо особливих відносин. Для Великої Британії особливі відносини допомагають підтримувати її претензії бути великою державою з глобальним впливом. У результаті для Великої Британії «особливі відносини стають самоціллю».

Для США, навпаки, особливі відносини пов'язані зі зручністю. Підтримка Великої Британії не є обов'язковою для США для просування своїх глобальних інтересів, наприклад, в Індо-Тихоокеанському регіоні. США очікують, що Сполучене Королівство буде корисним і лояльним союзником, коли потребуватиме підтримки. У результаті американські лідери менш сентиментальні, ніж їхні британські колеги, і сприймають особливі відносини більше в утилітарних термінах. Є моменти в англо-американських відносинах, коли Велика Британія може зробити суттєвий внесок у глобальні інтереси США, але в іншому випадку відносини підкріплюються давніми звичками співпраці в розвідувальній, ядерній та військовій сферах.

Президентство Трампа спричинило безпрецедентну напругу у відносинах із Сполученим Королівством: Білий дім проводив відверто націоналістичну та протекціоністську політику, що неминуче спричинило тертя з союзниками Америки. У той час як особливі відносини традиційно будували навколо дискурсу партнерства, спільних інтересів і дружби на рівні еліти, епоха

Трампа пропонувала можливість виміряти відносини протягом дуже бурхливого періоду. Те, що адміністрацію Трампа тепер змінила адміністрація Байдена, яка повернулася до більш мейнстріму США.

Політики дають можливість виміряти шкоду, яку було завдано англоамериканським відносинам. Це дає змогу поміркувати про роль, яку Велика Британія стала відігравати в американській зовнішній політиці.

У магістерській буде оцінено важливість Сполученого Королівства для політики США за допомогою теоретичної основи, яка була розширена за межі того, що традиційно застосовувалося до особливих відносин. Тут буде стверджуватися, що чотири фактори, а не звичайні два, краще пояснюють ставлення США до Великобританії. На додаток до звичайного порядку денного спільних інтересів і спільних почуттів, додаються фактори взаємної користі та інституціоналізації. Ще в роботі аналізується, як Трамп вплинув на кожен із цих чотирьох факторів. Стверджується, що три з чотирьох аспектів особливих відносин були послаблені під час президентства Трампа. По-перше, як спільні інтереси, так і спільні почуття постраждали в результаті політики Трампа. По-друге, взаємна корисність була зменшена: частково в результаті Brexit, який заохочував Трамп, і частково через впровадження так званої «доктрини Трампа». По-третє, інституціоналізація у відносинах виявилася стійкою, оскільки рутинна співпраця у звичайних, ядерних і розвідувальних питаннях не припинялася.

В останньому розділі стверджується, що вплив адміністрації Байдена, швидше за все, буде більш різноманітним, ніж багато хто очікував. Наразі Байден покращився сентиментальні аспекти відносин і, повернувши США до багатосторонньої взаємодії, зменшив політичні розбіжності та посилив спільні інтереси між двома країнами. У питаннях, пов'язаних з ліберальним міжнародним порядком, нерозповсюдженням ядерної зброї Китаю та Ірану, було зроблено кроки для усунення розбіжностей. Але корисність Великої Британії для США не змінилася за Байдена, не в останню чергу тому, що

Велика Британія, а не адміністрація Трампа, була причиною її занепаду. Brexit зробив Велику Британію менш цінним партнером для Америки в кількох сферах політики, і це не зміниться новим президентом.

Об`єкт дослідження – особливі відносини між США та Великою Британією

Предмет дослідження – трансформація особливих відносин між США та Великою Британією після BREXIT.

Мета: проаналізувати процес трансформації особливих відносин між США та Великою Британією після BREXIT.

Завдання дослідження:

1. Проаналізувати стан вивчення проблеми та джерельну базу дослідження.
2. Проаналізувати політичну оцінку BREXIT надану США
3. Виявити зовнішньополітичні наслідки BREXIT для Британії
4. Охарактеризувати практичний вимір американо-британських відносин після BREXIT.

Хронологічні рамки роботи:

1945 р. – до тепер, де нижня межа обумовлена початком трансформації концепту особливих відносин між Британією та США, а верхня – необхідністю розуміння особливості відносин на сучасному етапі після Brexit.

Територіальні межі дослідження:

обумовлені об`єктом і предметом дослідження і охоплюють сучасну територію Сполученого Королівства Великобританії та Північної Ірландії, країн Європейського Союзу, а також сучасну територію Сполучених Штатів Америки.

Наукова новизна дослідження - наукова новизна даної роботи полягає в тому, що сучасний період розвитку особливих відносин проходить неоднозначний період. Одні дослідники вважають, що це вже не «особливі

відносини», а інші доводять навпаки, що справжні вони тільки розпочались. В цій роботі висвітлено докази та думку, того, що особливі відносини продовжують існувати незважаючи навіть на Brexit, що це найміцніший союз, який відомий міжнародним відносинам.

Науково-практична значущість дослідження - відносини між Сполученими Штатами Америки та Сполученим Королівством йдуть дуже далеко, до проголошення незалежності в Америці. Прибуття британських паломників в Америку ознаменувало початок відносин, які тривають сотні років. Обидві країни співпрацюють в напрямках від війни до торгівлі і міжнародних відносин. Ці відносини можна розглядати як любовну ненависть, оскільки вони характеризуються сильною любов'ю і суперництвом між цими двома історичними друзями. Незважаючи на суперництво, дві країни опинилися в основному на одній стороні конфлікту.

Термін «особливі відносини» був придуманий під час Другої світової війни для визначення тісних зв'язків між цими двома країнами. Особливі відносини між Сполученими Штатами Америки та Сполученим Королівством засновані на історичному зв'язку між цими двома країнами.

Особливі відносини виходять за рамки політики і поширюються на загальні ідеології як в урядовому колі, так і серед громадян цих двох країн. Крім загальних ідеологій, особливі відносини були також сформовані особистими відносинами між британським прем'єр-міністром і президентом Сполучених Штатів Америки. Чим ближче особиста приналежність двох глав держав, то тісніше зв'язок.

Противага цьому також вірна. Цей особливий вид дружби пережив багато випробувань до теперішнього часу і продовжує процвітати навіть під найбільшим тиском. Особливі відносини завжди перетиналися з розстановкою сил, але все ж вдається пережити безліч проблем завдяки взаємній вигоді для обох країн. Термін «особливі відносини», що описує відносини між

Сполученими Штатами Америки та Сполученим Королівством, був введений в 1949 році тодішнім британським прем'єром сером Вінстоном Черчиллем.

Термін є описом дуже близьких і неперевершених відносин між будь-якими двома країнами в історії міжнародних відносин: США і Великобританії. Особливі відносини набули великого значення під час Другої світової війни. І США, і Великобританія були стурбовані зростаючою загрозою комуністичної Росії і нацистської Німеччини.

Досить сказати, що особливі відносини між цими двома країнами виходили за рамки загрози комунізму і нацизму. Незважаючи на численні конфлікти між ними, дві країни бачать один одного як братів; вони завжди були готові підтримати один одного на прохання. Навіть після холодної війни, коли все розпадалось, між Сполученими Штатами та Сполученим Королівством продовжилися міцні відносини, спільні демократичні ідеали і цінності, які підкріплюються співпрацею з політичних, питань, з питань безпеки та економіки. Поряд з іншими європейськими союзниками, держави тісно співпрацюють в боротьбі з тероризмом, припинення розповсюдження зброї масового знищення і в рішенні регіональних проблем, таких як припинення конфліктів на Близькому Сході і т.д.

Після відходу Британії з Європейського союзу 31 січня 2020 року Сполучені Штати як і раніше залишились сильним партнером Англії.

В цьому полягає як академічний так і практичний аспект актуальності дослідження.

Обґрунтування структури роботи, її загальний обсяг:

Робота складається із усіх необхідних структурних елементів: титульної сторінки, анотації, змісту, вступу, чотирьох розділів і семи підрозділів, висновку, списку літератури та джерел які усі разом складають 86 сторінок.

Список використаних посилань становить 136 пунктів і включає в себе книги, статті, електронні ресурси, фото та відео матеріали закордонних авторів.

РОЗДІЛ 1 ІСТОРИОГРАФІЯ, ДЖЕРЕЛЬНА БАЗА ТА МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

1.1 Стан вивчення проблеми та характеристика джерельної бази

Інтерес британських дослідників до повоєнної трансформації держави залишається незмінно високим. Показовою в цьому контексті є книга Джеффри Фрая «Політика занепаду. Інтерпретації британської політики з 1940-х до 1970-х років». У роботі автор акцентує увагу насамперед на неефективності самостійної британської політики того періоду і на спробах керівників держави тих періодів стати частиною зовнішньополітичної стратегії більш сильних гравців міжнародної арени.

Предметом дослідження Ричарда Інгліша та Майкла Кенні став не сам історичний процес занепаду, а «теорії занепаду». Автори вважають, що концепція занепаду залишається центральною в інтелектуальних дискусіях сучасної британської історії та політики. Серед основних причин «проблемності» політики автори виділяють неспроможність британських еліт вчасно і вдало адаптуватися до нових умов міжнародного середовища.

Процес усвідомлення наявності кризи британськими політичними елітами представлений у статті Ральфа Дітла «Суец 1956: європейська агресія?». У ній конфлікт представлено як елемент європейської підсистеми західної системи і елементу біполярної системи відносин, який проаналізовано в категоріях англосаксонської, європейської і західної ідентичності Британії.

Вexit просто стосується виходу Британії з Європейського Союзу, ініційованого в 2020 році. Британія була членом Європейського економічного блоку з 1973 року, членство, яке допомогло Союзу розвиватися та зміцнювати торгівлю. Членство в ЄС змінено 23 червня 2016 року після того, як Великобританія проголосувала за вихід із Союзу. 17,4 мільйона голосів за вихід проти 16,1 мільйона, які проголосували за те, щоб залишитися,

Сполучене Королівство офіційно визначило свій вихід зі складу ЄС, заклавши основу для переговорів щодо офіційного виходу в січні 2020 року. ЄС надає державам-членам великий внутрішній ринок і веде переговори від імені держав торгівлі відносини із зовнішніми країнами та регіонами. Як економічного торговельного блоку, вихід з ЄС має далекосяжні економічні, політичні та культурні наслідки, які мають зацікавити політиків.[36]

Brexit сам по собі був політичним процесом, який розпочався з референдуму, на якому вирішувалося, чи хоче Великобританія залишитися в ЄС. Думки Великобританії щодо цінності ЄС розділилися. Членство викликало гарячі дебати, в результаті яких тодішній прем'єр-міністр Девід Камерун погодився провести референдум. Прихильники виходу стверджували, що ЄС членство заважало суверенітету Сполученого Королівства, отже, необхідно було вийти з Союзу, щоб відновити повний контроль над своєю долею. У рамках членства в ЄС країни поступилися деякими своїми суверенними правами, зокрема законодавчими та правовими. Верховенство ЄС законодавці підпорядковуються внутрішнім законам і політикам, що впливає на внутрішній процес прийняття рішень у сфері торгівлі.[7]

У 2016 році Британія провела референдум, щоб визначити, чи хоче вона залишитися в ЄС. або залишити. Членство в Європейському Союзі скоротилося з виходом Великобританії з Союзу. За вихід із ЄС виступили 51,89% виборців, які проголосували. В результаті Великобританія вийшла з ЄС. 31 січня 2020 року, хоча й після серії проблем щодо того, як найкраще вийти з Союзу. Однак наслідки Brexit почав відчуватися в Європі в 2016 році, відразу після проведення референдуму. Вихід Сполученого Королівства створив економічні виклики для ЄС. Експерти, які ведуть переговори щодо угоди щодо виходу, довго боролися з цими викликами, підкреслюючи наслідки Brexit. У цій дослідницькій роботі досліджуватиметься Brexit та його

економічний вплив на ЄС, зосереджуючись на позитивних і негативних наслідках.[35]

ЄС має економічний план, який, серед інших інтересів, прагне просувати через єдиний ринок. ЄС Держави-члени вільно торгують у межах Союзу через усунення торговельних бар'єрів під митницею Союзу. ЄС також має колективний підхід до зовнішньої торгівлі, про що свідчать торговельні угоди між Союзом і США, Африкою, Китаєм та іншими країнами. Колективні переговори ЄС зміцнюються своїм членством. Здавалося, Brexit змінив торгові відносини між ЄС та одна з її найбільших економічних держав, Великобританія. Вихід великої економіки з ЄС матиме далекосяжні економічні наслідки, які слід оцінити, щоб визначити їх вплив на правильно відрегулювати. Необхідно зазначити, що ЄС країни-члени мають спільні правила торгівлі та комерції, що сприяє прискоренню економічної діяльності в регіоні. Вихід країни-члена означає, що ці правила не застосовуються, отже, можливі економічні ефекти, які слід оцінити.[13]

Понад 40 років ЄС прагнув зміцнити себе як найсильніший торговий блок у світі. Його вважають наднаціональним блоком через високий ступінь інтеграції. Будучи колишнім членом ЄС Держава-член Сполучене Королівство має далекосяжні зв'язки з Союзом у широкому діапазоні економічних сфер, що означає, що відсутність спільної структури, яка регулює економічні відносини між Союзом і країною, може призвести до значного порушення економічних відносин із шкоди підприємствам, споживачам, працівникам та іншим зацікавленим сторонам. Економіка ЄС там де країни-члени були тісно пов'язані зі Сполученим Королівством і навпаки до Brexit, що означає, що будь-яке роз'єднання матиме серйозні наслідки для обох сторін. Важливо також визнати, що переговори між ЄС і Сполучене Королівство були затьмарені антагонізмом, що означає, що результатів не було досягнуто шляхом консенсусу чи вільного волевиявлення. Економічні наслідки є найбільш руйнівними, оскільки вони впливають на якість життя в регіоні,

Отже, необхідно розуміти їх, щоб правильно керувати ЄС щоб повернутися до прогресу.[49]

Економічні наслідки Brexit можна добре зрозуміти за допомогою досліджень, підкреслюючи необхідність проведення поглибленого аналізу впливу виходу Великобританії з ЄС, що дуже вплинуло на економіку. Важливо зазначити, що Brexit було реалізовано близько двох років тому, що означає, що існує обмежене дослідження на цю тему, що може вплинути на якість наявних знань про економічні ефекти. Крім того, різні дослідники Brexit узагальнювали наслідки, що позбавляло їх можливості глибше поглянути на економічні наслідки. Отже, це дослідження спрямоване на вирішення проблеми обмежених досліджень і знань про політичний вплив Brexit на Велику Британію, США та ЄС в частості.[73]

Проблемам європейської інтеграції в сучасній теорії міжнародної економіки, міжнародних відносин приділяється досить багато уваги.

Відповідно, усі дослідження можна поділити на декілька ключових груп:

- роботи присвячені вивченню загальної характеристики зовнішньої політики Британії;
- роботи присвячені дослідженню особливостей зовнішньополітичної традиції держави;
- роботи присвячені особливостям інтеграції Британії до ЄС;
- роботи, що вивчають євроскептиків та єврооптимістів у зовнішній політиці Британії;
- роботи присвячені вивченню причин Брекситу;
- роботи присвячені вивченню наслідків Брекситу.

Процес європейської інтеграції можна розглядати як результат складної взаємодії модерних і постмодерних тенденцій розвитку. Швейцарський історик Якоб Буркхардт описав шість характеристик суспільного розвитку: «1) культура, обумовлена впливом держави, 2) держава, обумовлена впливом культури, 3) культура, обумовлена впливом релігії, 4) релігія, обумовлена

впливом культури, 5) держава, обумовлена впливом релігії, 6) релігія, обумовлена впливом держави»¹. Кожна з цих характеристик залучена до процесу розвитку європейської держави, адже ідентифікують Європу як унікальну локальну цивілізацію. Східна межа Європи ніколи не була сталою, вона визначалася практикою війн. Франція, Німеччина та їхні безпосередні сусіди упродовж більшої частини європейської історії були в її центрі та систематично докладали зусилля заради створення об'єднаної європейської політичної структури.

Алан Добсон у книзі «Англо-американські відносини в ХХІ столітті» демонструє процес становлення й еволюції «особливих британо-американських відносин». Попри те, що робота було опубліковано в 1995 році, необхідно відзначити позицію автора щодо історично обумовленої англосаксонської близькості, яка почала свій розвиток ще в ХІХ ст.. Автор наголошує на тому, що європейська ідентичність не є визначальною для держави, а «особливі відносини» – це можливість Британії повернути втрачений після розпаду імперії світовий вплив. На противагу А. Добсону, Вернон Богданор говорить про виключну роль Британії в європейській спільноті, обумовлюючи її системою спільних політичних поглядів і традицій, які сформувалися між Британією, Францією і Німеччиною після закінчення Другої світової війни.

Праця вітчизняного науковця Дударьова В.В. Зовнішня політика європейської середньої держави за умов глобалізації (на прикладі Великої Британії, Польщі і України): дисертація канд. політ. наук: 23.00.04 / Інститут світової економіки і міжнародних відносин НАН України. - К., 2003. Ця наукова робота визначається наявністю цілого комплексу гострих теоретичних і практичних проблем сучасного світу, обумовлених глобалізацією, що спонукає кожну сучасну країну як до створення власного теоретичного бачення цього макропроцесу, так і до вироблення стратегій виживання та розвитку в глобалізаційному середовищі разом із

організаційними механізмами їх здійснення. Глобалізація вже нині вимагає максимального використання інтелектуальних ресурсів кожної нації, що безпосередньо стосується суспільної (зокрема політичної) науки. Йдеться про соціально-трансформаційний та державотворчий контекст всіх суспільних процесів (в тому числі й наукових), які відбуваються в Британії. Дослідження глобалізаційної проблематики має особливо велику актуальність для Великобританії, період державотворення якої збігається з поглибленням та інтенсифікацією глобалізаційних процесів. Становлення і розвиток "нових незалежних держав" (від початку епохи націоналізму і по час отримання незалежності) неможливе без врахування ними новітніх тенденцій світової політики – тоталітарної загрози в період між світовими війнами, біполярності у епоху холодної війни та глобалізації в наші часи. Роботи Чекаленко Л. присвячені розгляду перших етапів Brexit; проблемам, з якими зіткнулася Велика Британія на цьому непростому шляху; неоднозначній політиці ЄС-27 і окремих держав Європростору. Спираючись на широке коло документальних джерел, зроблено спробу прогнозування подальшої ходи розлучення за британським сценарієм. Авторка виклала власне бачення причин виходу Великої Британії з ЄС, намагалася пояснити мотивацію самої Британії, спрогнозувати можливі наслідки цього кроку для ЄС і ВБ, заручившись висновками зарубіжних аналітиків.

У працях Крушинського розкривається проблема співвідношення національного та наднаціонального, що таким чином загострюється в процесі розбудови інтеграційних механізмів Європейського Союзу, особливо наочно представлена в політиці Великобританії щодо європейської інтеграції. Особлива позиція щодо поступки частиною національного суверенітету на користь спільних інтеграційних інституцій, яку Великобританія обійняла з часу вступу до Європейського економічного співтовариства, витікає з відмінностей у політичній та правовій системах, структурі зовнішньополітичних та зовнішньоекономічних пріоритетів, ставленні до

культурної ідентичності, що відрізняють країну від решти провідних західноєвропейських держав.

В праці Рябека О. Brexit характеризується у дзеркалі провідних тенденцій глобалізації сучасного планетарного світу.

Вагомий внесок у вивчення наслідків Brexit здійснили Cameron F. у своїй праці *British Foreign Policy After Brexit*, Dr James Strong, Г. Вольф, Т. Левінсон, М. Орловський, Н. Рубіні, С. Хілл, П. Хогвуд та ін. Роботи, що вивчають євроскептиків та єврооптимістів у зовнішній політиці Британії: Grant C. *Why is Britain eurosceptic?*, Michael E. автор характеризує сучасний британський євро скептицизм, який прижився після закінчення Другої світової війни. Великобританія помилилася, не прийнявши тісніших зв'язків з ЄС у 1951 р. Під час заснування Європейського співтовариства вугілля та сталі (ЄОВС). Натомість він розпочав зовнішню політику, зосереджену на тому, що Вінстон Черчилль назвав трьома сферами впливу Великобританії: Співдружність, США (США) та Європа.

В роботі Гранчака, яка присвячена вивченню наслідків Брекситу висвітлюються результати, наслідки та прогнози виходу Великої Британії з Європейського Союзу.

Особливо слід відмітити матеріали Ю. Варшавської, яка аналізує перебіг подій в момент проходження референдуму. В першу чергу слід відмітити праці І.В. Співака та Н.В. Амосова. У статті І. В. Співака «Brexit: поточна ситуація та очікування» розглянуто базові причини прийняття рішення Великобританією щодо виходу з ЄС та найбільш суттєві наслідки на світову економіку загалом та фінансові й товарні ринки зокрема. Досліджено питання супутніх факторів впливу Brexit на світові фінансові ринки, що спровокували спочатку негативну реакцію, яка між тим була надто швидко вирівняна. Достатньо уваги приділено щільності зв'язків між найбільшими європейськими економіками - Великобританії та Німеччини, - а також наслідкам розірвання цих зв'язків. Стаття Н.В. Амосова присвячена розгляду

нинішніх прогнозів Міжнародного валютного фонду, щодо розвитку відносин між Сполученим Королівством та Європейським союзом.

Проблема вибору між США і ЄС, зазвичай розглядається у якості ключової дилеми. У випадку з особливими британо-американськими відносинами автори зазвичай наголошують на тому, що цей вектор є невід'ємною частиною політики держави і не повинен переглядатися з часом через спільну англо-саксонську ідентичність, довготривалу історію особистої двосторонньої дружби між американськими президентами і британськими прем'єрами, а також в більшості випадків схоже бачення подій міжнародної системи. Хоча існує думка щодо того, що послідовна та систематична підтримка на міжнародній арені Сполучених Штатів зашкодила не тільки трансатлантичному співробітництву, відносинам із провідними європейськими державами, але й підірвала міжнародний імідж та авторитет Сполученого Королівства, ускладнила захист національних інтересів країни. Основна аргументація такої критики формується довкола участі у війні в Іраку. Професор сучасної історії Шеффілдського університету Ян Кершоу називає безумовну солідарність із США у «війнах Буша» не найкращим засобом відродження традиційного трансатлантичного альянсу.

Об'єкт та предмет дослідження, а також мета та завдання обумовлюють використання широкого спектру джерел з метою всебічного аналізу існуючої проблеми. В роботі були залучені такі види джерел:

- виступи політичних діячів;
- законодавчі акти Великої Британії та ЄС;
- документи політичних партій та державних органів Великої Британії;
- матеріали ЗМІ;
- дані міжнародних організацій;
- матеріали дослідницьких центрів.

Серед першої групи джерел можна виділити промови В. Черчилля, М. Тетчер, Т. Мей та інших політичних діячів. Дана група джерел є цінною з

точки зору прослідкування еволюції загальної лінії зовнішньополітичного курсу держави. На основі програмних промов політичних лідерів держави можна сформувавши основні тенденції розвитку традиції зовнішньої політики Великої Британії.

Також промови дозволяють деталізувати офіційні програмні документи політичних партій держави, що в свою чергу дає змогу сформувавши загальне бачення зовнішньої політики та її окремих елементів, в тому числі європейського вектору політики Лондона. Також, промови дозволяють окреслити основні елементи традиції зовнішньої політики держави. Саме це дозволяє прослідкувати розвиток єврооптимістичних та євроскептичних поглядів серед політичних еліт Великої Британії.

Друга група джерел корисна в межах чинного дослідження з огляду на те, що аналіз цих джерел дозволяє сформувавши офіційне бачення державних інституцій та утворень щодо об'єкту та предмету дослідження. В них також можна прослідкувати, починаючи ще від закінчення Другої світової війни, те, що в державі існують єврооптимістичні та євроскептичні погляди щодо участі держави в інтеграційному об'єднанні. Співставивши їх із першою групою джерел, можна прослідкувати тенденцію до того, що навіть в межах однієї партії не було і не має єдності щодо поглядів на європейське майбутнє Великої Британії і особливості співробітництва.

Документи політичних партій використовуються задля співставлення офіційної позиції партії та тією політикою що проводив уряд та лідер сформований з представників цієї партії. Використовувалися установчі та програмні документи, а також передвиборчі програми консервативної та лейбористської партій Великобританії.

Матеріали ЗМІ цінні тим, що вони відображають основну лінію державної політики, в них можна знайти хроніку подій, зовнішньополітичні огляди, важливі питання внутрішньої та зовнішньої політики тощо. Матеріали цієї групи дозволяють зрозуміти особливості відношення громадянського

суспільства до тенденцій єврооптимізму та євроскептицизму в державі.

Дані міжнародних організацій та матеріали дослідницьких центрів надають широкий спектр статистичних матеріалів. Особливо корисними вони є в контексті аналізу економічного фактору в європейській політиці Лондона. Також вони є корисними для розуміння думки громадян держави стосовно європейської інтеграції, бо зовнішньополітична традиція Британії є результатом дискусій стосовно ключових питань порядку денного не лише серед владних структур держави, а й серед представників громадянського суспільства Великої Британії. В контексті цієї проблематики важливими є дослідження, що акцентують увагу на вивченні відмінності громадянської думки в залежності від регіону, що вивчається.

1.2 Методологічні засади дослідження

Необхідність розвитку інтеграційних процесів в середині ХХ ст. дала поштовх формуванню базових концепцій євроінтеграції, основні принципи яких відображені в нормативній базі ЄС. Зміст федералістської концепції полягає в ідеї об'єднання Європи на основі підпорядкування національних і регіональних органів управління наднаціональним структурам. Основними моделями федералізму є кооперація (спільні дії держав, спрямовані на узгодження питань, що становлять спільний інтерес) і класична інтеграція (взаємодія держав з утворенням наднаціональних органів управління). Більш практичну спрямованість мають постулати функціоналізму і його модерного варіанту неофункціоналізму.

Основоположнику останнього Д. Мітрані належить ідея про створення мережі міжнародних спеціалізованих агентств наддержавного характеру з метою забезпечення від проявів державного націоналізму, чим фактично і став Європейський Союз. Основні напрями неофункціоналізму – інституціоналізм

(наголос на значенні інституцій ЄС в умовах прогалин і труднощів в діяльності національних держав), концепція “переливання” (spill-over) (поширення інтеграційних процесів з економічної на інші сфери, зокрема, політичну) та екстерналізації (роль зовнішнього фактора в інтеграції і її вплив на зовнішнє середовище).

Напротивагу класичному реалізму і федералізму, комунікативна теорія розглядає інтеграцію як процес пошуку між її учасниками шляхів формування ненасильницькими способами “плюралістичного співтовариства безпеки” через мирне узгодження інтересів, що не виключає наднаціональної інтеграції.

Класичним продовженням реалізму стала теорія міжурядового співробітництва (інтерговернменталізм) і неореалізм або структурний реалізм (структуралізм). Перша теорія відстоює збереження національного суверенітету учасників інтеграції. Її представник Е. Моравчик первинним джерелом інтеграції вважає інтереси держав, поєднані на основі концепції “великих договорів”, що не виключає можливості делегування частини владних повноважень на наднаціональний рівень.

Ліберальний інтерговернменталізм трактує членів ЄС як унітарних акторів, які здійснюють контроль за процесом інтеграції. Представники неореалізму наголошують на важливості структури міжнародної системи для характеру міжнародних відносин, а не поведінки окремих акторів (держав).

Популярна в західних академічних колах теорія конструктивізму, на противагу реалізму та ідеалізму, трактує міжнародні відносини як продукт соціальних процесів в їх історичному розвитку. В основу поведінки держав на міжнародній арені конструктивісти ставлять дієвість таких чинників, як ідентичність, інтереси, самобутність, стратегічна культура, загрози та інші, що є елементами “соціальної реальності”. Національні стратегічні культури та інституційні норми, породжені історичним досвідом, є головними детермінантами політики безпеки держав. Теорія реалізму та її напрям інтерговернменталізм лягли в основу сучасного британського підходу до

європейської інтеграції, витоки якого сягають післявоєнних ідей У. Черчілля. Озвучене ним гасло “Сполучених Штатів Європи” означало формування континентального економічного об’єднання на основі простору вільної торгівлі.

Як згодом зазначала Маргарет Тетчер, “мій відхід з посади глави уряду відкривав можливості для благополучного і більш швидкого просування [Співтовариства – авт.] в напрямі федералізму”. Тоді ж сформувався позитивний підхід Великої Британії до екстерналізації (розширення) об’єднання за рахунок приєднання нових держав-членів, перманентний процес якого апоріорі уповільнює федералізацію. Схожій позиції дотримувалися наступні уряди країни. Консерватор Дж. Мейджор у 1995 році заявив, що “якщо Європа стане федерацією, Велика Британія не буде брати в ній участі”, а лейборист Т. Блер практикував усталені погляди британського істеблішменту на Європу як “союз націй, які тісно співпрацюють” і заперечив творення “федеративної супердержави”.

Існування між Великобританією і США політичних відносин, які помітно відрізняються від відносин між будь-якою іншою парою великих держав, уже давно стало незаперечним фактом міжнародного життя. Вони почали складатися ще в роки Другої світової війни і, незважаючи на складний шлях еволюції, продовжують розвиватися особливим чином.

“Особливі відносини” (цей термін вживається з 1946 р. після фултонської промови У. Черчілля) можна визначити як взаємовигідний зв’язок між державами, що простежується в усіх важливих сферах життєдіяльності їхніх суспільних систем, а також виявляється у вигляді узгоджених дій на міжнародній арені внаслідок реалізації спільних інтересів. Характерною рисою таких відносин у випадку з Велико-британією і США є те, що вони побудовані на спільному історичному минулому, мові та культурі, що не лише поєднує ці країни як жодні інші, а й полегшує спілкування та взаєморозуміння між їхніми лідерами і представниками керівних структур.

Унікальність англо-американських “особливих відносин” полягає в тому, що вони не були декларовані. У жодному договорі, угоді, мемо-рандумі чи комюніке, підписаних між Вашингтоном і Лондоном, починаючи зі зближення держав напередодні війни і дотепер, не роз'яснюється сутність цих відносин. Вони склалися історично під впливом обставин, що змусили дві держави об'єднати зусилля для протистояння спільній загрозі в особі Німеччини та її союзників, а також завдяки глибокому розумінню міжнародної ситуації, проникливості і дипломатичності тогочасних лідерів США і Великобританії Ф.Рузвельта й У.Черчілля, які створили англо-американський союз для захисту своїх народів від ворога. Після закінчення війни відносини між Вашингтоном і Лондоном не вичерпалися як звичайний військовий союз, і це також свідчить про їхню “особливість”. Обидві держави продовжують координувати свої дії на міжнародній арені й сьогодні.

Поняття “особливі відносини” охоплює низку складових понять – англо-американські союзники, англо-американська коаліція, англо-американське партнерство, англо-американська співпраця, англо-американські стосунки, – між якими існують певні відмінності. Однак якої б форми не набували стосунки між США і Великобританією, усі вони визначаються “особливими відносинами”, під впливом яких зобов'язання Вашингтона і Лондона один щодо одного набувають привілейованого характеру, на відміну від зобов'язань, що випливають зі стосунків з іншими державами. “Особливі відносини” виокремлюють США і Велико-британію з усієї сукупності зв'язків між суб'єктами міжнародної спільноти і забезпечують обом державам вагомий вплив у світовій політиці.

Цілісно сутність англо-американських “особливих відносин” вдалося осмислити, вивчаючи мемуари державних лідерів, відомих політиків і дипломатів США і Великобританії, в яких розкривається їхнє ставлення до “особливого” партнерства обох країн, а також індивідуальне розуміння цього феномену міжнародних відносин. Це праці У.Черчілля, К.Хелла,

В.А.Гаррімана, Ч.Болена, Д.Ейзенхауера, Дж.Болла, Г.Вільсона, Г.Кіссінджера, Р.Рейгана та ін.

Методи політичного дослідження, де об'єкт дослідження відображається з боку його зв'язків та закономірностей, виявлених не стільки завдяки досвіду, а шляхом абстрактного мислення. Аналіз (від грецьк. — розклад, розчленування) — мислений поділ об'єкта дослідження на частини і вивчення кожної з них окремо. Синтез (від грецьк. — з'єднання, сполучення, скла дання) — мислене з'єднання різних елементів, сторін підприємства (політичного явища) в єдине ціле (систему). Індукція (від лат. — наведення) — рух думки від одиничного до загально-го. Перехід пізнанню від окремого до загального. Індукція (від лат. — виведення) — рух думки від загального до одинично-го. Перехід пізнання від загального до окремого, одиничного.

Досягнення поставленої мети і реалізація завдань передбачає застосування комплексу наступних принципів (підходів) і методів дослідження. Принцип історизму вимагає вивчати будь-яке явище історії в його генезі й розвитку, конкретно - історичній обумовленості й індивідуальності. Дотримуватися принципу історизму при проведенні даного дослідження є особливо актуальним в контексті критики загально поширеного тлумачення зовнішньої політики Великобританії в цілому починаючи із закінчення Другої світової війни, а так само зовнішньополітичних курсів прем'єрів від Черчилля до Джонсона зокрема.

Система поставлених перед дослідником завдань, наявність великої кількості робіт і різних джерел вимагають застосування системи методів, які включають:

- порівняння, індукцію, дедукцію, контент-аналіз, узагальнення, історикогенетичний методи, які дають можливість всебічно проаналізувати об'єкт і предмет дослідження, виділити проблемні питання в контексті впливу відносин між прем'єр-міністрами Великобританії та президентами США.

Критичний підхід в даному контексті, так само представляє цінність в рамках даного дослідження, оскільки специфічність і в певній мірі суб'єктивність дослідження потребує всебічної перевірки імперичного матеріалу і висунутих тез.

РОЗДІЛ 2. ПОЛІТИЧНА ОЦІНКА США ПРОЦЕСУ BREXIT

2.1 Зміна уряду як і зміна ставлення до подій за президенства Байдена

Існування між Великою Британією та США політичних відносин, які помітно відрізняються від відносин між будь-якою іншою парою великих країн, уже в ХХ ст. стало незаперечним фактом міжнародного життя. Вони почали складатись ще в роки Другої світової війни і, незважаючи на складний шлях еволюції, продовжують розвиватися особливим чином. Майже кожен керівник англійського уряду по-своєму визначав ці «привілейовані» відносини. У. Черчилль, Г. Макміллан називали їх «особливими», Г. Вільсон говорив про «тісні відносини», а М. Тетчер вважала їх «екстраординарними». Для Т. Блера відносини зі США були «базовими» та «особливими».

Лише прем'єр-міністр Е. Хіт називав їх «звичайними». Проте це було в роки, коли Британія, після декількох невдалих спроб вступити до Європейського економічного співтовариства, зосередила зусилля на досягненні цієї мети і всіляко підкреслювала свою «європейськість», демонструючи певне дистанціювання від США. Небажання Лондона вступати до Європейського економічного співтовариства на перших етапах його створення пояснюється тим, що британці вважали «особливі відносини» зі Сполученим Штатами основним джерелом свого престижу та безпеки, а тому намагалися уникати будь-яких зобов'язань, які могли б порушити такий стан речей. Вони зручно почувалися у стосунках з американцями, які розмовляли оригінальним варіантом їхньої власної мови.

У стосунках з провідними державами Заходу британські правлячі кола намагалися досягнути повного взаєморозуміння з питань міжнародного життя, насамперед зі США. Зацікавлене в тому, щоб зовнішньополітичний курс Сполучених Штатів Америки максимально збігався з інтересами Великої Британії, британське зовнішньополітичне відомство наполягало на якомога більшій кількості консультацій між обома країнами на всіх міждержавних

рівнях. Вашингтон, хоч і надавав меншого значення досягненню цілковитого взаєморозуміння з Лондоном, загалом розумів перевагу функціонування ефективної системи консультацій та співробітництва саме з Великою Британією. Неписана двостороння американо-британська домовленість, широко відома як «особливі відносини», діючи поза рамками західних багатосторонніх союзів та організацій, відіграла у зовнішній політиці Британії надзвичайно важливу роль.

«Особливі відносини» можна визначити як взаємовигідний взаємозв'язок між державами, що простежується у всіх важливих сферах життєдіяльності їхніх суспільних систем, а також виявляється у вигляді узгодження дій на міжнародній арені внаслідок реалізації спільних інтересів. Характерною рисою таких відносин у випадку з Великою Британією та США, є те, що вони ґрунтуються на спільному історичному минулому, мові та культурі, що не лише поєднує ці країни як жодні інші, а й полегшує спілкування та взаєморозуміння між їхніми лідерами і представниками керівних структур.

Унікальність американо-британських «особливих відносин» полягає в тому, що вони не були задекларовані. У жодному договорі, угоді, меморандумі чи комюніке, підписаними між Вашингтоном та Лондоном, починаючи зі зближення держав напередодні війни і дотепер, не роз'яснюється сутність цих відносин. Вони склались історично під впливом обставин, що змусили дві держави об'єднати зусилля для протистояння спільній загрозі з боку Німеччини та її союзників, а також завдяки досягненню глибокого взаєморозуміння між керівництвом обох країн.

Після закінчення війни відносини між Вашингтоном та Лондоном не вичерпались як звичайний військовий союз, і це також свідчить про їхню «особливість». Обидві держави продовжують координувати свої дії на міжнародній арені й сьогодні. «Особливі відносини», що розглядаються як незафіксований на папері двосторонній політичний та військовий альянс, є

досить новим і чітко окресленим феноменом. Початок їх було покладено у 1940 р. після розгортання активних бойових дій на європейському континенті. Ці події змусили Лондон шукати допомоги у США і сприяли приходу до влади політичної сили на чолі з У. Черчіллем, який чітко усвідомлював вирішальне значення американського фактора у боротьбі проти «третього рейху».

Міжнародні події у східній півкулі змусили Вашингтон зрозуміти, що потрібно відмовитись від політики нейтралітету на користь союзу з Британією і надати їй всю можливу допомогу для протистояння агресору. Особисті відносини між президентом США Ф. Рузвельтом та прем'єр-міністром Великої Британії У. Черчіллем відігравали провідну роль у процесі формування союзницьких зв'язків. Налагодження постійного контакту між лідерами обох держав, численні консультації, специфічні форми і методи співпраці — все це пояснює «особливість» американо-британських відносин.

Особисті стосунки між керівниками мали безпосередній вплив на відносини між США та Великою Британією, і водночас «особливі відносини» між країнами постійно позначаються на стосунках між їхніми лідерами. Зобов'язання Вашингтона і Лондона один щодо одного набувають привілейованого характеру, на відміну від зобов'язань, що впливають зі стосунків з іншими державами. «Особливі відносини» виокремлюють США та Велику Британію з усієї сукупності зв'язків між суб'єктами міжнародної спільноти і забезпечують обом державам вагомий вплив у світовій політиці. Найбільш повно сутність «особливих відносин» розкривається у фултонській промові У. Черчілля 5 березня 1946 р. у штаті Міссурі. На його думку, уникнути війни у майбутньому, а також постійно зміцнювати роль світової організації у справі забезпечення миру можна лише за умови братерства між англomовними народами, а це означає «особливі відносини» між Британською Співдружністю і Сполученим Штатами Америки.

Таке братерство, зазначав Черчілль, «вимагає не лише зростаючої дружби і взаєморозуміння між нашими величезними але спорідненими

суспільними системами, а й постійних тісних стосунків. Забезпечити підтримку взаємної безпеки за допомогою спільного використання військових баз морських і повітряних сил, якими володіють обидві країни у всьому світі.

Акцент на військовій сфері в американо-британських відносинах пояснюється послабленням Британії після війни і намаганням останньої використати зв'язок зі США для збереження і зміцнення становища своєї країни на міжнародній арені. Інтеграція зусиль США та Великої Британії у військовій сфері досягла такого рівня, аналогів якого важко знайти в історії, а в сфері дипломатії ще жодні великі держави не намагалися так тісно координувати свою політику щодо інших країн, як трансатлантичні союзники. Основною метою відносин США і Великої Британії були якомога тісніша співпраця і координування політичної та фінансової могутності обох держав для тривалого миру. У військовому плані це означало інтеграцію стратегії, збройних сил і ресурсів, в економічному — спільне стимулювання міжнародної торгівлі, забезпечення перевезень і засобів зв'язку, у політичному — підтримку дружніх відносин між державами, а також координування політики щодо інших країн.

Особливі відносини між США та Великою Британією виникли не лише завдяки активним зусиллям У. Черчілля, а й завдяки глибоким переконанням Ф. Рузвельта, що підтримка Британії у боротьбі проти Німеччини та її союзників життєво необхідна для безпеки Америки. Це свідчило про поступовий відхід Вашингтона від традиційної політики нейтралітету. 27 травня 1941 р. Ф. Рузвельт, визначаючи пріоритети національної політики, поряд із забезпеченням безпеки західної півкулі ставить за необхідність надання всієї можливої допомоги Британії.

Формування «особливих відносин» з Англією стало певним містком для американської дипломатії у період переходу США від політики ізоляціонізму до залучення у справи світового масштабу. Незвична форма відносин, на яку Лондон погодився через смертельну загрозу національній безпеці держави,

стала трампліном для поширення американського впливу за межі західної півкулі. Сполучені Штати врятували Велику Британію від поневолення, а вона, своєю чергою, допомогла Вашингтону стати світовим лідером. США під керівництвом англійців почали створювати розгалужену розвідувальну мережу. Незвичайний союз із Британією дозволив Америці досить швидко розвинути і вдосконалити свою військово-технічну базу, а також поширити вплив на стратегічно важливі території.

«Особливі відносини» США і Великої Британії були взаємовигідними і максимально використовувалися Вашингтоном для досягнення власної мети. Зв'язки між США та Великою Британією ґрунтуються не лише на державній політиці та громадських потребах. На думку У. Черчілля, вирішальними чинниками цих зв'язків були закон, мова, література, спільне розуміння справедливості та порядності, дотримання правил чесної гри, ставлення до неупередженого правосуддя та любові до особистої свободи. Це спільні поняття для англомовних народів по обидва боки океану. Союз між Вашингтоном і Лондоном почав складатися з середини 30-х рр. ХХ ст. Ініціатива налагодження контакту між США і Великою Британією ще на початку жовтня 1939 р. належала Ф. Рузвельту. Незважаючи на офіційний нейтралітет США, в обхід британського міністерства закордонних справ і посольства США у Лондоні, президент встановив прямиий зв'язок з людиною, яка єдина, на його думку, могла врятувати Європу від Гітлера.

І відколи Рузвельт зробив цей екстраординарний крок на власний розсуд, Черчілль був відданим партнером у побудові найважливіших відносин у своєму житті. Взаєморозуміння та взаємоповага між Рузвельтом і Черчіллем відіграли основну роль як у створенні англо-американського союзу, так і в розвитку післявоєнного світоустрою загалом.

У червні 2016 року у Великобританії відбувся референдум, на якому більшість (51,9%) проголосували за вихід країни з Євросоюзу. 31 січня 2020 року Великобританія офіційно вийшла з ЄС. У грудні того ж року сторони

підписали Угоду про торгівлю та співробітництво та ряд додаткових документів (про використання ядерної енергії в мирних цілях, обмін та захист секретної інформації тощо), які регулюють їхні відносини в різних сферах, крім зовнішньої політики, військової безпеки та оборони. [4] До 1 січня 2021 року закінчився перехідний період, протягом якого на території Великобританії продовжувало діяти європейське законодавство про єдиний ринок ЄС і митний союз. Brexit, з точки зору його прихильників, покликаний довести, що Сполучене Королівство, звільнене від кайданів ЄС, може досягти набагато більшого успіху у «вільному плаванні», ніж залишаючись у Європейському Союзі, який вони називають «тоталітарною супердержавою». » Велика Британія є п'ятою за величиною економікою світу за ВВП і провідною європейською військовою державою. [89] Вихід Великої Британії з ЄС послабить інтегровану Європу, що багатьма політиками та експертами на Заході сприймається як удар по ліберальному світовому порядку, адже Євросоюз є його опорою на європейському просторі від Лісабона до Риги. [65]

Brexit викликав різко негативну реакцію ліберальних еліт США та Європи, оскільки це перемога принципу верховенства державного суверенітету, що суперечить ідеї глобалізації, яка не зважає на національні кордони. Зростання електоральної підтримки в Європі національно орієнтованих, антиглобалістських суспільно-політичних сил було зумовлене світовою кризою 2008 року, крахом імміграційної політики «відкритих дверей» та загостренням соціально-економічних проблем, породжених глобалізацією. Brexit відображає цю загальну тенденцію. [14] На думку низки західних політологів, аналізуючи причини розмивання американської гегемонії, «ролі транснаціональних антипорядкових рухів у Європі та Північній Америці приділялося порівняно мало уваги» до Brexit та перемоги Дональда Трампа на виборах 2016 року. [32]

Сага про Brexit розгорталася за трьох американських президентів: Барака Обами, Дональда Трампа та Джо Байдена. Політико-ідеологічні

погляди цих лідерів і кіл правлячої еліти США, що стояли за ними, багато в чому визначили характер реакції Вашингтона на вихід Великої Британії з Європейського Союзу. Однак в оцінках Brexit демократів і республіканців проглядаються спільні типові риси, що відображають глибинні інтереси американської держави, які залишаються незмінними зі зміною адміністрацій.[135]

Американське сприйняття Brexit сформувалося під впливом багатьох факторів. Серед них особливе місце займають унікальні союзницькі зв'язки між Сполученими Штатами та Великобританією. Америко-британська вісь є однією з основних опор західного світового порядку. Яскравим підтвердженням цього стало підписання лідерами цих двох країн Нової Атлантичної хартії у червні 2021 року. Вашингтон розглядає Сполучене Королівство як свого найважливішого союзника та провідника свого впливу в міжнародних справах, особливо в Європі, оскільки погляди та підходи двох країн близькі або збігаються.[78] Культивуючи особливі стосунки з Великобританією, адміністрація США спонукала Британію розглядати Сполучені Штати як важливішого партнера, ніж європейські держави чи ЄС. Ці зв'язки «дозволили Сполученим Штатам залишатися в Європі, що стало дедалі актуальнішим у ході повороту Сполучених Штатів до Азіатсько-Тихоокеанського регіону, а також дозволили Сполученому Королівству відігравати більш значну роль в рамках Атлантичного альянсу».[91]

У періоди напруженості в трансатлантичних відносинах здатність Сполученого Королівства функціонувати як сполучна ланка між Північною Америкою та Європою, а також між НАТО та ЄС мала велике значення для Сполучених Штатів. Довірливі відносини з Лондоном стали особливо цінним активом в американській політиці, коли він діяв як лідер у дипломатичній політиці та політиці безпеки ЄС. Вашингтон скористався членством Британії в ЄС, використовуючи його для формування пріоритетів зовнішньої політики та військових планів об'єднаної Європи.[67] Вона підтримала прагнення

Лондона налаштувати європейське оборонне співробітництво під цілі НАТО (США). Як зазначав англійський політолог У. Ріс, «не маючи можливості керувати європейською інтеграцією, Сполучені Штати поклалися на Сполучене Королівство, щоб воно стримувало ЄС у спосіб, що відповідає його інтересам». Він заявив, що «сприяння двосторонньому співробітництву Америки у сфері безпеки та оборони зі Сполученим Королівством здійснювалося за рахунок багатосторонніх відносин обох країн з ЄС».[16] Америка дотримувалася стратегії, яка загостила протиріччя між двома її ключовими атлантиськими інституціями, НАТО та ЄС. Велика Британія рішуче виступає проти будь-яких ініціатив, спрямованих на формування ЄС як незалежного центру сили та геополітичного впливу. Вона протистояла спробам Франції конкурувати зі Сполученими Штатами за лідерство в Європі або поставити під сумнів перевагу НАТО в європейській системі безпеки.[19]

Особливі відносини зі Сполученими Штатами та членство в ЄС відкрили для Лондона можливість бути посередником між Вашингтоном і європейськими партнерами в трансатлантичних суперечках. На думку американського історика А. Сира, роль Великобританії як посередника між Сполученими Штатами та Європою набула особливої цінності в «контексті тертя за участю президента Дональда Трампа, канцлера Німеччини Ангели Меркель та інших у Європі». Однак Brexit фактично позбавляє Велику Британію її спроможності бути посередником і обмежує її внесок у трансатлантичне співробітництво у сфері безпеки до НАТО.[53]

Вигоди для американських інтересів від того, що Великобританія залишиться в Європейському Союзі, не обмежувалися сферою безпеки. Колишній посол США в ЄС (2014–2016 рр.) А. Гарднер у своїх мемуарах відзначає важливу роль британського уряду в досягненні влітку 2016 р. угоди між США та ЄС щодо регулювання у сфері цифрової економіки. захист персональних даних, включаючи угоду Data Privacy Shield і пропозиції щодо

формування єдиного ринку цифрових послуг ЄС, які були відносно сприятливими для американських компаній.[33]

2.2 Європейський Союз очима США - сучасний стан сприйняття

Тема Brexit виникла в трансатлантичному порядку денному на завершальному етапі президентства Обами. Адміністрація США підтримала противників виходу Великобританії з ЄС. Напередодні британського референдуму, який відбувся 23 червня 2016 року, президент Обама, держсекретар Джон Керрі та інші американські офіційні особи, намагаючись вплинути на результат голосування, попереджали про ризики та можливі негативні наслідки. Brexit.[84] Особливо неприємним для адміністрації США було те, що прихильники Brexit у своїй кампанії активно просували тему відновлення національного суверенітету Великобританії, що суперечило концепції глобалізації, яку пропагувала американська ліберальна еліта. Гарднер згадує, що, як і багато хто в адміністрації Обами, він просто не міг зрозуміти «неодноразових аргументів про те, що Великобританія стала васальною державою і що необхідно «повернути контроль» над кордонами, грошима та законами».[121] На його думку, ця заява ввела в оману не лише багатьох виборців у Великій Британії, а й ключових фігур в адміністрації Трампа. Президент США «назвав ЄС «якорем» навколо щиколотки Великобританії».[73]

Адміністрація Обами активно просувала свою позицію британській стороні, зокрема під час контактів із відомими політичними діячами з табору Brexit, такими як мер Лондона (і майбутній прем'єр-міністр) Борис Джонсон, який, виступаючи навесні 2016 р. у популярному телешоу на британському телебаченні назвав ЄС «в'язницею з відчиненими дверима». Вашингтон не скупився на слова, засуджуючи «крамольну» ідею виходу Великобританії з

ЄС. Однак його риторика не змогла стерти з пам'яті британців жорстку американську критику різних аспектів діяльності Євросоюзу.[75] Деякі західні аналітики вважають, що самі США мимоволі доклали руку до Brexit, остракізмом політичних амбіцій ЄС і нещадно критикуючи Брюссель за провали європейської політики щодо імміграції та протидії тероризму. Ця критика зіграла на руку прихильникам Brexit, і «серед тих, хто виступав за вихід, були високопоставлені особи в британських службах безпеки, які поставили під сумнів цінність ЄС у боротьбі з тероризмом».[22]

Американська політична та експертна спільнота розділилася на два табори в оцінці Brexit. Ліберальне крило висловило підтримку противникам виходу Великої Британії з ЄС, вказавши на потенційні втрати та ризики, пов'язані з цим рішенням, зокрема, зменшення впливу Великобританії в питаннях міжнародної безпеки та фінансів. Протилежних поглядів дотримувалися правоконсервативні кола. Вони вітали Brexit, оскільки були переконані, що послаблення Європейського Союзу відповідає інтересам Америки. Для них Європейський Союз був конкурентом Сполучених Штатів у багатьох аспектах.[8]

Результати референдуму, на якому більшість британців (51,9%) висловилися за вихід з ЄС, викликали неприховане розчарування у Вашингтоні. Ліберальна еліта та аналітичні центри, пов'язані з Демократичною партією, сприйняли результати голосування як прояв тривожної тенденції зростання популістських настроїв і як показник розчарування значної частини британського суспільства результатами глобалізації та небажання змиритися з постімперським статусом країни. На думку американського політолога Г. Вілсона, у колах, близьких до адміністрації Обама, Brexit «відобразив як тривожне зростання авторитарного популізму, так і нездатність британців адаптуватися до сучасності».[26]

Хоча Вашингтон і Брюссель характеризували двосторонні відносини як партнерські, у деяких питаннях ЄС створював проблеми американській

політиці, і США часто використовували свої зв'язки з Великою Британією для їх вирішення. Як зазначає Гарднер у своїй книзі, враховуючи те, що Сполучені Штати та Сполучене Королівство «дивляться віч-на-віч майже з усіх зовнішніх, економічних та безпекових питань, природно, що Вашингтон хотів би, щоб Великобританія «всередині намету ЄС» впливала на рішення ЄС - зробити ЄС більш економічно ліберальним, атлантистським і пронатовським».[44]

З точки зору американських демократів, вихід Британії з ЄС був відчутним ударом по ліберальному світовому порядку, негативно вплинувши не лише на обидві сторони, а й на всю Європу в цілому, провокуючи політичні процеси, які викликають у ній занепокоєння. Британський референдум дав поштовх популістським рухам у Європі, особливо у Франції, Нідерландах та Данії, що могло призвести до розколу та потенційного розпаду ЄС.[39] Brexit загострив внутрішні проблеми ЄС; в результаті їхні європейські партнери, як побоювався Вашингтон, можуть надовго зануритися в їх рішення, витрачаючи менше сил і ресурсів на взаємодію зі Сполученими Штатами в міжнародних справах. Головнокомандувач збройними силами США в Європі генерал-лейтенант Ф. Ходжес, який пішов у відставку в грудні 2017 року, тоді виступив із застереженням, заявивши, що розпад ЄС може мати серйозні наслідки і для НАТО.[54]

Виступаючи навесні 2016 року на слуханнях у спеціальному комітеті з Brexit Палати громад британського парламенту (куди його запросили представити позицію адміністрації Обами), Гарднер пояснив, чому Вашингтон виступає за збереження членства Великобританії в ЄС.[90] Суть його пояснення була така: «Наявність Сполученого Королівства в Європейському Союзі дає нам набагато більше впевненості щодо міцності трансатлантичного союзу». З точки зору американського істеблішменту, Brexit послаблює позиції в Європі групи країн, які традиційно тяжіють у своїй політиці до більш тісних зв'язків із США та Великою Британією. Вашингтон не приховував свого

занепокоєння щодо можливого негативного впливу Brexit на безпеку, враховуючи, що Велика Британія традиційно відіграє важливу роль у оборонній співпраці в рамках Європейського Союзу.[62]

Однією з причин занепокоєння американців є ризик розбалансування інтегрованої Європи після виходу Британії. Brexit порушує існуючий баланс в ЄС, який спирався на велику європейську трійку: Німеччину, Францію та Великобританію. Brexit призведе до посилення впливу Німеччини, тоді як Британія традиційно розглядається американськими стратегами як протизвага німецькій силі.[7]

Сполучені Штати не виключають відчутних економічних наслідків для трансатлантичних відносин, вважаючи, що Brexit може перевести ЄС на більш протекціоністську позицію в торгових переговорах, посилити вплив тих кіл в Європі, які захищають інтереси провідних національних компаній, просувають ідеї європейської промислової політики та планування, звуження меж вільної конкуренції торгівлі та відкритого ринку. Негативне ставлення адміністрації Обама до Brexit підживлювалося побоюваннями, що вихід Сполученого Королівства з ЄС зашкодить інтересам американських компаній, що працюють як у виробничому секторі, так і в сферах послуг (особливо фінансових), які вирішили бути у Великій Британії в основному тому, що це служить їм плацдармом для входу на набагато більший спільний ринок Європейського Союзу.[101]

Перемога на президентських виборах 2016 року Трампа, який не приховував своєї підтримки прихильників Brexit, допомогла уникнути делікатної ситуації в американсько-британських відносинах, враховуючи, що кандидат від Демократичної партії Гіларі Клінтон розкритикувала результати британського референдуму. Трамп розцінив Brexit як відмову британців від «хибної ідеї» глобалізації, а послаблення ЄС і проблеми, що виникли у відносинах між Лондоном і Брюсселем, як перемогу США. Він також визнав прийнятним жорсткий варіант Brexit – вихід Великобританії з ЄС без угоди.

Трампа різко відгукнувся про зусилля тодішнього прем'єр-міністра Терези Мей, яка намагалася досягти угоди з ЄС на умовах, які дозволили б зберегти якомога більше британсько-європейських зв'язків після Brexit. Західні аналітики зазначили, що «проте, на відміну від попередніх адміністрацій США, адміністрація Трампа не вважала ЄС обмеженням для Берліна. Натомість він розглядав ЄС як механізм для просування інтересів і влади Німеччини і навіть підтримував ініціативи та рухи проти ЄС, включаючи Brexit».[5]

Позитивна оцінка Brexit широко поширена в консервативних американських аналітичних центрах. На думку експертів Heritage Foundation і American Enterprise Institute, Brexit дозволить Великій Британії відновити незалежність і створить можливості для нового підйому американо-британських відносин. Погляди правоконсервативних кіл значною мірою пояснюються їх сприйняттям ЄС як інструменту, який Німеччина та Франція використовують у «нечесній» конкуренції зі Сполученими Штатами.[63]

Нинішня позиція офіційного Вашингтона визначається тим, що президент Байден і впливові особи в його оточенні, які працювали в адміністрації Обама, дотримуються свого негативного ставлення до Brexit. Brexit відкриває зміни, які можуть зменшити внесок Британії у вирішення європейських проблем, що зачіпають інтереси США. Адміністрація Байдена зацікавлена в тому, щоб відділення Великої Британії та ЄС не спричинило за собою болючих наслідків. У перший рік після Brexit розбіжності між Лондоном і Брюсселем вийшли на перший план щодо конкретних, але політично чутливих питань, таких як Протокол для Північної Ірландії та права на риболовлю в британських прибережних водах. Хоча ці суперечки не становлять загрози для єдності Заходу, що вимагало б від Вашингтона рішучих кроків, на думку деяких західних політологів, адміністрація Байдена не докладаеть достатньо зусиль, щоб допомогти подолати виниклі розбіжності та сприяти взаєморозумінню між Великобританією та Європою.[133]

РОЗДІЛ 3 ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНІ НАСЛІДКИ BREXIT

3.1 Brexit як виклик для особливих відносин

Вихід Великої Британії з Європейського Союзу є великою міжнародною подією, яка стосується різних аспектів трансатлантичних відносин. Що стосується Америки, Brexit призводить до ще міцнішого стратегічного зближення між Британією та Сполученими Штатами. Крен у бік тіснішої співпраці зі Сполученими Штатами можна побачити в оновленій стратегії, яку прем'єр-міністр Джонсон представив парламенту в березні 2021 року.[42] Участь у створенні потрійного альянсу AUKUS, який готувався таємно від ЄС, позначення Індостанського регіону як один із головних пріоритетів у сфері безпеки та низка інших політичних інновацій свідчать про те, що Британія після Brexit у своєму міжнародному позиціонуванні активно підлаштовується під стратегічні цілі, сформульовані адміністрацією Байдена.[80]

В оновленій британській стратегії найвищим пріоритетом є співпраця зі США та НАТО, що свідчить про спадкоємність основних зовнішньополітичних постулатів Сполученого Королівства, які не змінюються зі зміною урядів. Документ підтверджує зобов'язання підтримувати особливі відносини зі Сполученими Штатами, які характеризуються як їх «найважливіший стратегічний союзник».[96] У питаннях колективної безпеки Лондон має намір і надалі спиратися на НАТО, вважаючи євроатлантичний макрорегіон основним напрямком своїх зусиль. Оцінки глобальних загроз і тенденцій, що містяться в стратегії, багато в чому збігаються з аналізом зрушень у міжнародних відносинах, який наведено в американських офіційних документах — щорічній доповіді Директора національної розвідки (Annual Threat Assessment of the U.S. Intelligence Community 2021) і

чотирирічний огляд американського розвідувального співтовариства (Глобальні тенденції 2040: більш суперечливий світ).[34]

Brexit обіцяє певні вигоди для американської політики. По-перше, у ситуаціях, які викликають розбіжності між Сполученими Штатами та інтегрованою Європою, потенційна солідарність Британії з європейськими державами (як це було у випадку з іранською ядерною угодою за президентства Трампа) буде малоімовірною через відсутність правової та інституційної основа зовнішньополітичного співробітництва між Великою Британією та Європейським Союзом.[29] Лондон, звільнений від зобов'язань, пов'язаних із членством в ЄС, тепер може відкрито об'єднатися зі Сполученими Штатами в протистоянні європейським проектам, які, з точки зору США та Британії, становлять ризики для згуртованості Атлантичного Альянсу. Британія підтримує американські заперечення проти концепції європейської оборони, яка обговорюється в ЄС уже кілька років, вважаючи шкідливою саму ідею стратегічної автономії Європи, яка лежить в основі концепції.[51]

Вакуум правових та інституційних механізмів регулювання британсько-європейських відносин у зовнішньополітичній сфері, що утворився після Brexit, лише посилює акцент у політиці Лондона на тіснішій співпраці зі США. На думку західних аналітиків, можна очікувати, що англо-американське співробітництво в розвідці та інших сферах оборонної політики розшириться та посилиться після виходу Британії з ЄС. Правда, не всі в правлячій Консервативній партії згодні з такою упередженістю стратегії Лондона: серед торі є ті, хто вважає, що американські та британські інтереси не завжди можуть збігатися, і Лондону слід тісніше співпрацювати з європейськими партнерами щодо Питання європейської безпеки.[111]

По-друге, одним із наслідків Brexit став намір уряду Джонсона розширити британську участь у справах Індो-Тихоокеанського регіону (ІТР), що відповідає поточним пріоритетам американської стратегії, спрямованої на

стримування Китаю як основного системного суб'єкта. супротивником Заходу. Опублікована у вересні 2021 року стратегія ЄС щодо Пів [4] хоч і зазначає деяке погіршення відносин між ЄС і Китаєм, проте використовує більш дипломатичні та виважені визначення порівняно з оцінками політики Пекіна офіційними особами у Вашингтоні та Лондоні. ЄС зосереджується на пошуку можливостей для співпраці з Китаєм, а не на його стримуванні.[66]

По-третє, Brexit підвищує авторитет НАТО як інструменту взаємодії між Великобританією та їїніми європейськими партнерами у сфері оборони та безпеки, і будь-яке посилення Атлантичного альянсу відповідає інтересам США. ЄС згорнув обмін секретними даними з Лондоном, який здійснювався через спеціальний механізм Євросоюзу. Британія втратила доступ до деяких послуг європейської супутникової навігаційної системи Galileo.[53] Ускладнилися умови участі британських підрядників у проектах, що реалізуються через Європейське оборонне агентство (EDA), а також у рамках поглибленого військово-політичного співробітництва під егідою ЄС PESCO (Permanent Structured Cooperation).[87] У період перед виходом Сполучене Королівство виступало сполучною ланкою між НАТО та ЄС у деяких питаннях трансатлантичного співробітництва. Зараз ці можливості значно звужені. Європейські політологи, які схильні перебільшувати важливість ЄС, бачать Brexit як послаблення НАТО.[31]

3.2 Залучення та активізм двостороннього партнерства після Brexit – нова стратегія

Вихід Великої Британії з Європейського Союзу не спричинив суттєвих змін і правових наслідків у відносинах між США та ЄС. Відсутність взаємних юридичних зобов'язань у сфері двосторонніх політичних відносин між США та Європейським Союзом сприяє взаємній адаптації сторін до наслідків Brexit.

Взаємодія Вашингтона та Брюсселя з питань зовнішньої політики здійснюється через неформальні механізми та у форматах, які не потребують створення для них договірно-правової бази, надаючи сторонам свободу у прийнятті рішень.[20]

Адміністрація Байдена зацікавлена у британсько-європейській співпраці у сфері оборони та безпеки, оскільки плідна взаємодія між Брюсселем і Лондоном мала б позитивний вплив як на відносини між НАТО та ЄС, так і на трансатлантичну спільноту в цілому.[48] Деякі західні експерти, зокрема колишній посол Великобританії в США Н. Шейнвальд, вважають, що важливим критерієм корисності Великобританії для американської політики в очах адміністрації Байдена буде те, наскільки Лондон зможе встановити співпрацю з ЄС після Brexit. Однак уряд Джонсона, не очікуючи відчутної вигоди від взаємодії з Євросоюзом у сфері зовнішньої безпеки та міжнародної політики, відхилив пропозицію Брюсселя укласти угоду. Попередній кабінет міністрів на чолі з Мей прагнув досягти юридично зобов'язуючої угоди з ЄС у цій сфері, вважаючи, що було б краще бути в курсі ініціатив ЄС, забезпечуючи їх сумісність із завданнями НАТО, ніж дистанціюватися від Брюсселя, надаючи це повний карт-бланш.[70] Відмова Британії від угоди з ЄС підірвала надії Вашингтона на те, що Сполучене Королівство після виходу з ЄС збереже доступ до механізму підготовки зовнішньополітичних рішень у Брюсселі, що дозволить врахувати американо-британську точку зору в цьому процесі.[111]

Великобританія не виявляє інтересу до налагодження військово-промислової співпраці з ЄС. Вона не бачить відчутної вигоди для себе від військово-технічного співробітництва, яке їй може запропонувати Європейський Союз, компетенція якого в таких питаннях дуже обмежена. Однак це не виключає розвитку військово-промислового співробітництва між Великою Британією та провідними європейськими державами на дво- чи багатосторонній основі за межами Європейського Союзу, особливо коли така

взаємодія узгоджується з планами НАТО. Судячи зі стратегії модернізації збройних сил, яку міністр оборони Великої Британії Б. Уоллес представив парламенту в березні 2021 року, Велика Британія розглядає Францію як свого найважливішого партнера в ЄС. Лондон висловив готовність тісно співпрацювати з Парижем у військових питаннях, у тому числі в регіонах взаємного інтересу — Західних Балканах, Іраку та Сахелі.[119]

Великобританія входить до п'ятірки провідних військових держав світу. На думку американського політолога М. Беклі, поглиблене оборонне співробітництво Європейського Союзу (PESCO) «навіть чи компенсує шкоду, завдану виходом Великобританії з ЄС, враховуючи, що на Британію припадала чверть оборонних витрат ЄС і половина військових витрат ЄС. Витрати на НДДКР.[67] З одного боку, Brexit створює невизначеність щодо майбутнього європейських військово-технічних проектів, ініційованих за участю Великобританії. З іншого боку, зникають політичні перешкоди, які виникли через негнучку позицію Лондона проти розширення компетенції ЄС у питаннях оборонної співпраці. Великобританія чинила опір реалізації ідей, спрямованих на поглиблення оборонної інтеграції в рамках ЄС, блокуючи ініціативи, які могли поставити під сумнів американське лідерство в НАТО.[23] У 2003 і 2011 роках Лондон наклав вето на пропозиції щодо формування централізованої командно-штабної структури в ЄС, вбачаючи в них ризики для Атлантичного альянсу. Сполучені Штати завжди підтримували свого британського союзника в його рішучому виступі проти концепції «Європейського оборонного альянсу». За словами Різа, «Brexit пропонує Парижу можливість реалізувати цілі, які прагнуть отримати автономію ЄС від американської влади».[89]

Втративши доступ до механізму прийняття рішень в ЄС і втративши функцію «трансатлантичного мосту», Великобританія зберігає мізерні можливості для проектування інтересів США і НАТО в Євросоюзі. Однак ЄС також втрачає значну частину свого потенціалу з відходом одного з ключових

гравців, який зробив великий внесок у європейські структури, що займаються питаннями оборони та безпеки.[24] На думку західних політологів, зокрема Н. Юерс-Пітерс, Brexit може негативно вплинути на ефективність співпраці між НАТО та ЄС та уповільнити взаємодію цих організацій. Також скорочуються зовнішньополітичні ресурси Євросоюзу, оскільки розгалужена мережа всесвітніх зв'язків британської дипломатії стане недоступною для Брюсселя.[90]

Brexit змінює звичний розклад сил в інтегрованій Європі. Завдання для Сполучених Штатів полягає в тому, щоб визначити, як нова геополітична конфігурація ЄС може вплинути на американські інтереси. Вашингтон змушений усвідомити зниження британського впливу в європейських справах і більшою мірою враховувати думку Німеччини та Франції при розгляді європейських проблем.[77] В епоху Меркель Німеччина відігравала ключову роль у визначенні стратегічних перспектив інтегрованої Європи, досягненні балансу між конкуруючими інтересами країн і підтримці єдності ЄС у ключових питаннях. Brexit лише зміцнює статус Берліна як архітектора європейського компромісу. Держави Центральної, Східної та Північної Європи часто, відстоюючи свою позицію, особливо у питаннях безпеки та міграції, зверталися за підтримкою до Великої Британії, з якою у них спільні погляди. Тепер ці країни не мають протидіючої німецькій силі в Європейському Союзі.[100]

Зменшення британського впливу в європейських справах змушує Сполучені Штати обережніше будувати відносини з Німеччиною та уважніше ставитися до її інтересів, враховуючи зрослу політичну вагу Берліна в європейському балансі сил після Brexit.[92] Формуючи свій підхід до ведення бізнесу з ЄС, Вашингтон завжди усвідомлював, що позиція Німеччини часто є визначальним фактором у формуванні політики інтегрованої Європи. Рішення керівних органів ЄС, як правило, відображають пріоритети ФРН. Багато сфер у діяльності Європейського Союзу потребують фінансової підтримки, і

Німеччина є основним донором, який робить найбільший внесок у його бюджет.[45]

На думку західних політологів, незважаючи на те, що американська увага все більше зосереджена на Китаї та інтелектуальній республіці, Вашингтон, «імовірно, прагнучим залучення до Європи, достатнього для впливу на стратегічну взаємодію між Німеччиною та Росією», навіть якщо ці зусилля вимагають від цього досить великих політичних чи інших витрат. Поступки адміністрації Байдена щодо санкцій проти "Північного потоку-2" лише продемонстрували важливість для неї підтримки добрих відносин із Берліном.[30] У Вашингтоні вважали за можливе проявити гнучкість у цьому питанні, враховуючи той факт, що Brexit не призвів до послаблення санкційного тиску ЄС на Росію. Великобританія неодноразово виступала організатором європейської санкційної політики, спрямованої проти РФ, і, перебуваючи за межами ЄС, не знижує свою активність у цьому питанні.[13]

Зміна правил прикордонного та митного контролю, викликана Brexit, призвела до ускладнення ситуації з доставкою експортних товарів з країн ЄС до Північної Ірландії, яка залишається в ринковому просторі ЄС. Компроміс з цього питання зафіксований у спеціальному протоколі, який є частиною угоди про умови виходу Великобританії з ЄС.[8] Проте проблема митного контролю між Британією та Північною Ірландією до кінця не вирішена. Хоча останнім часом і відбулося деяке пом'якшення позиції Лондона, до повного усунення розбіжностей ще далеко. Вашингтон закликає Лондон утриматися від кроків, які можуть дестабілізувати ситуацію в Північній Ірландії.[4] Оскільки розбіжності між Лондоном і Брюсселем зберігаються, посередництво США стає майже неминучим, враховуючи, що США є гарантом Белфастської угоди 1998 року. Британсько-європейські суперечки з делікатних питань дають Вашингтону можливість виступати в ролі арбітра, що посилює американський вплив у європейських справах.[9]

3.3. Вплив BREXIT на трансатлантичні відносини в торговельно-економічній сфері.

Велика Британія офіційно вийшла з ЄС 31 січня 2020 року, а ще через 11 місяців завершився перехідний період, і європейське законодавство про спільний ринок і митний союз остаточно втратило чинність на її території. Наприкінці грудня 2020 року Сполучене Королівство та ЄС уклали Угоду про торгівлю та співпрацю (ТСА), яка передбачає безмитний і неквотований доступ на ринки один одного.[80] Критики Brexit вважають його слабкою і досить болючою угодою для британської економіки. Досить сказати, що сектор фінансових послуг, який має велике значення для економічного процвітання Сполученого Королівства, зберігає доступ до єдиного європейського ринку лише для дуже обмеженого переліку видів діяльності.[57]

Brexit спричинив різноспрямовані економічні наслідки, які торкаються не лише самої Британії, а й Сполучених Штатів та Європейського Союзу. З 2018 року, коли процес відокремлення став незворотним, спостерігається постійне зниження обсягу торгівлі Великобританії з ЄС. У 2020 році британський товарний експорт до країн ЄС скоротився на \$40,5 млрд (17,8%) порівняно з двома роками раніше до \$187,2 млрд. Імпорт скоротився за цей час на 58,7 мільярдів доларів (16,5%) до 297,6 мільярдів доларів, але в абсолютному вираженні він все ще є вражаючою величиною.[29]

Протилежна тенденція спостерігалася в торгівлі Великобританії зі Сполученими Штатами. Британський експорт до Сполучених Штатів неухильно зростав з 59,1 мільярда доларів у 2017 році до рекордних 73,5 мільярда доларів у 2019 році. Однак він впав до 55,6 мільярда доларів у 2020 році через зниження ділової активності по обидва боки Атлантики через пандемію коронавірусу.[14] У ці роки обсяг британського імпорту зі США зростав ще швидше. У результаті активне сальдо торгового балансу на користь

США у двосторонній торгівлі досягло історично високого рівня в 8,8 млрд дол.. За перші десять місяців 2021 року експорт товарів США до Великої Британії склав \$50,9 млрд, а імпорт — \$46,1 млрд, і, судячи з поточної динаміки, обсяг двосторонньої торгівлі навряд чи перевищить допандемічний рекорд. цього року.[83]

Brexit прискорив підйом Китаю на перше місце в списку провідних торговельних партнерів Сполучених Штатів, посунувши ЄС на друге місце, оскільки статистика ЄС більше не враховує обсяг торгівлі Великобританії зі Сполученими Штатами.[58] За нашими підрахунками, у 2020 році частка ЄС в британському експорті становила 52,7%, а частка США – 14,1%. Це свідчить про неоднакове значення для Великобританії ринків двох її основних торгових партнерів. Комерційні зв'язки з ЄС продовжують відігравати першорядну роль у британській економіці, незважаючи на вихід Британії з Європейського Союзу.[64]

Доступ до британського ринку є дуже важливим, особливо для тих американських компаній і корпорацій, які працюють в автомобільній промисловості, фінансових послугах і страхуванні; це кити американського бізнесу, такі як Ford, General Motors, Citigroup, J.P. Morgan Chase, Goldman Sachs, Morgan Stanley і Bank of America. Основними інвесторами британської економіки є великі небанківські холдингові компанії, фінансові та страхові фірми, виробничі корпорації. Накопичені прямі американські інвестиції у Великій Британії станом на 2019 рік становили \$851,4 млрд.[48]

Згідно зі статистикою США, Велика Британія посідає сьоме місце серед найбільших торгових партнерів Сполучених Штатів. Американський бізнес традиційно вважав Великобританію вигідним місцем для розміщення капіталу, за винятком ряду секторів її економіки, де існували обмеження, встановлені законодавством ЄС.[113] З виходом з Європейського Союзу інвестиційна привабливість Великобританії для американського бізнесу знизилася: така перевага, як можливість виходу на спільний європейський

ринок на вигідних умовах через «британські ворота» — спільні підприємства та британські дочірні компанії американських фірм і корпорації — зникла. У результаті Ford скоротив заплановані інвестиції у свої виробничі потужності у Сполученому Королівстві. Інші американські компанії також переглянули свої інвестиційні плани.[78]

У доповіді торгового представника США К. Тай зазначається, що в період членства Великобританії в ЄС американські експортери та інвестори стикалися з перешкодами при вході на британський ринок і при спробах зберегти або розширити свою присутність в окремих секторах Британська економіка. Багато з цих перешкод збереглися після 1 січня 2021 року, оскільки Велика Британія продовжує виконувати правила ЄС.[95]

Американо-британські торговельні та економічні відносини до Brexit регулювалися Торговельною угодою між США та ЄС. Коли Великобританія перестала бути частиною ЄС, Вашингтон і Лондон зіткнулися з необхідністю регулювати свої торгові відносини на новій основі.[52] Лондон навряд чи зможе домогтися для себе таких вигідних умов, як ті, які будуть прописані в Угоді про вільну торгівлю між США та ЄС, оскільки у нього незрівнянно менше можливостей, ніж у Брюсселя, впливати на позицію Вашингтона.[91]

Адміністрація Байдена підтвердила, що Британія є найближчим союзником США, але водночас дала зрозуміти, що твердо захищатиме американські інтереси на переговорах. Сигнали, що надходять із Вашингтона, свідчать про те, що всеосяжна угода про вільну торгівлю з Великою Британією не входить до списку пріоритетів.[49] На Великобританію припадає 2,6% зовнішньої торгівлі США і 3,6% експорту США. Як видно з цих показників, із суто економічної точки зору значення торгово-економічних зв'язків з Великою Британією для американської економіки не таке вже й велике. Однак у ряді випадків ці зв'язки є ексклюзивними, що в поєднанні з особливими відносинами між двома країнами у сфері безпеки значно підвищує їх вартість порівняно з номінальним обсягом товарообігу.[33]

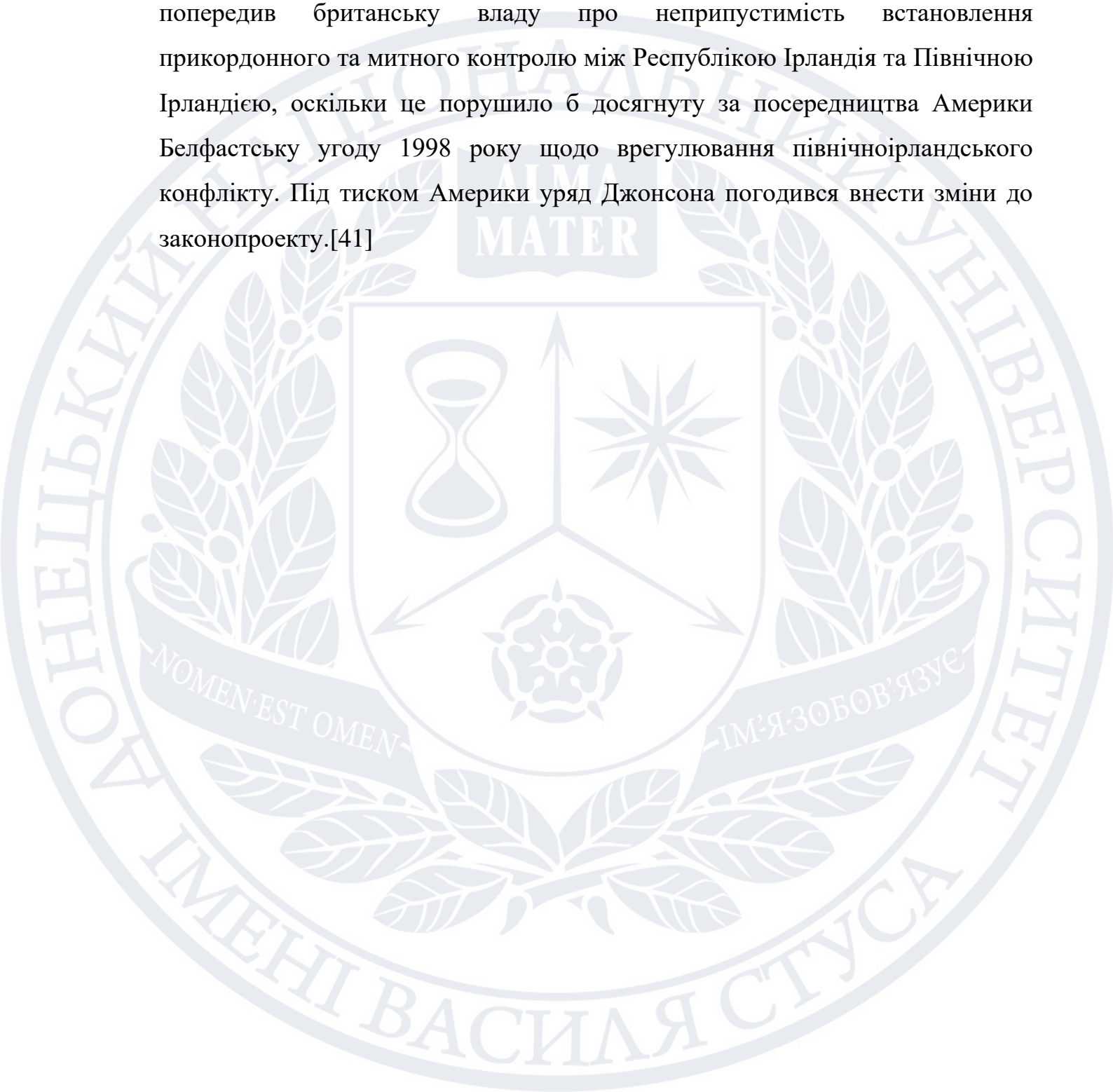
Переговори щодо торговельної угоди між Сполученими Штатами та Великою Британією почалися 5 травня 2020 року. Сторони досягли помітного прогресу в узгодженні окремих положень торгової угоди. Крім того, вони уклали п'ять окремих угод про нормативні стандарти, ідентичних тим, що діють між США та ЄС. Ці стандарти охоплюють такі групи продуктів, як вино, спиртні напої, морське та телекомунікаційне обладнання, електромагнітні можливості, фармацевтичні продукти, а також страхування.[81]

Однак каменем спотикання в американсько-британських переговорах про вільну торгівлю є розбіжності щодо умов, за якими американська сільськогосподарська продукція потрапляє на британський ринок. В першу чергу це стосується ГМО-продуктів і м'ясних продуктів, виготовлених із сировини, у виробництві якої використовуються гормони.[62] Також між сторонами немає згоди щодо стандартів, що застосовуються до харчових продуктів. Щоб захистити свій ринок, Велика Британія підтримує високі мита на певну сільськогосподарську продукцію, особливо на рибу та морепродукти, а також на вантажівки, легкові транспортні засоби та вироби з деревини. Питання податку на американські компанії, які працюють на британському ринку цифрових послуг, залишається невирішеним.[99]

Щоб прискорити укладення угоди про вільну торгівлю зі США, Великобританія може пом'якшити умови доступу на свій ринок, зробивши його більш привабливим для американських компаній.[78] Однак така відповідність ускладнить Лондону укладення угод про вільну торгівлю з третіми країнами, які вимагатимуть для себе не менш вигідних умов. Крім того, відокремлення британської системи регулювання від норм ЄС мало б негативні наслідки для її економіки, значно перевищуючі позитивний ефект від режиму вільної торгівлі зі Сполученими Штатами.[64]

Ситуація навколо законопроекту про внутрішній ринок Великобританії показала, що адміністрація Байдена готова втрутитися, коли британсько-європейські розбіжності можуть перерости у конфлікт. Документ містив

положення про митний контроль Великобританії, що суперечило домовленості між Брюсселем і Лондоном про умови Brexit. Вашингтон попередив британську владу про неприпустимість встановлення прикордонного та митного контролю між Республікою Ірландія та Північною Ірландією, оскільки це порушило б досягнуту за посередництва Америки Белфастську угоду 1998 року щодо врегулювання північноірландського конфлікту. Під тиском Америки уряд Джонсона погодився внести зміни до законопроекту.[41]

РОЗДІЛ 4 ПРАКТИЧНИЙ ВИМІР БРИТАНО-АМЕРИКАНСЬКОГО СПІВРОБІТНИЦТВА

Великобританія особливі стосунки зі Сполученими Штатами був наріжним каменем британської зовнішньої політики в тій чи іншій мірі та з деякими злетами і падіннями з 1940-х років. Сполучене Королівство часто сприймається як провідний союзний голос у формуванні американських зовнішньополітичних дискусій, і спостерігачі стверджують, що статус Великобританії як близького союзника Сполучених Штатів часто слугував посиленню її глобального впливу. Британська підтримка, у свою чергу, часто допомагала додати міжнародного авторитету та ваги Політика та ініціативи США, а також тісне партнерство США та Великобританії відповідають спільним інтересам таких органів, як ООН, НАТО та інші багатосторонні установи.[49]

Великобританія продовжує сподіватися на тесні партнерські відносини зі Сполученими Штатами та прагнула зміцнити їх Зв'язки США після Brexit. Події після Brexit щодо глобальної ролі Великобританії та вплив, швидше за все, матиме наслідки для сприйняття Великобританії як ефективного, так і зменшеного партнера для Сполучених Штатів.[20]

Колишній президент Трамп неодноразово висловлював свою підтримку Brexit та США Американсько-британська торгова угода. Під час адміністрації Трампа Сполучені Штати та Великобританія залишалися в основному прихильними до багатьох питань зовнішньої політики та безпеки. Дві країни підтримували тісну співпрацю, наприклад, з таких питань, як боротьба з тероризмом, боротьба з Ісламською державою та намагання припинити конфлікт у Сирії. Прем'єр-міністр Джонсон також висловив підтримку Близькосхідному мирному плану адміністрації Трампа, змінивши попередню критику Терези Мей щодо визнання адміністрацією Єрусалима столицею Ізраїлю.[28]

Однак, незважаючи на тісні стосунки між президентом Трампом та прем'єр-міністром Джонсоном, з боку Великобританії також існували суттєві розбіжності в політичній політиці та негативні реакції щодо різних заяв колишнього президента. Уряд Великобританії захищав як Спільний комплексний план дій (відомий як іранська ядерна угода), так і Паризьку угоду про боротьбу зі зміною клімату, і не погодився з рішеннями адміністрації Трампа вивести США з цих угод. Офіційні особи Великобританії також висловили занепокоєння політикою США та відсутністю консультацій у таких випадках, як страйк США у січні 2020 року, в результаті якого в Іраку загинув іранський генерал Касем Солеймані, та виведення американських військ до початку турецької військової операції на півночі Сирії в жовтні 2019 року.[76]

Політика Великобританії щодо китайської компанії телекомунікаційного обладнання Huawei була об'єктом адвокації США під час адміністрації Трампа. У січні 2020 року уряд Великобританії оголосив, що дозволить Huawei будувати частини британської стільникової мережі 5G, незважаючи на заклики США бойкотувати Huawei через ризики безпеки. Проте позиція Великобританії щодо Huawei рухалася до більш суворої заборони протягом 2020 року. Після нових санкцій США проти Huawei у травні 2020 року уряд Великобританії оголосив у липні 2020 року, що британські провайдери телекомунікацій повинні припинити закуповувати будь-яке нове обладнання від Huawei після кінця 2020 року та вилучити все обладнання Huawei з мереж 5G до кінця 2027 року. У листопаді 2020 року Великобританія оголосила, що ні Обладнання Huawei можна було встановити після вересня 2021 року (тобто обладнання, яке було придбане та запасене до кінця 2020 року).[87]

Президент Байден і керівники адміністрації Байдена дотримуються скептичного погляду на Brexit. (До референдуму про Brexit 2016 року тодішній президент Обама висловив свою думку, що Великобританія виходить з ЄС не в інтересах США.) Президент Байден також чітко висловив позицію, що Brexit не повинен завдати шкоди Угоді про Велику п'ятницю, і

що будь-яка угода про вільну торгівлю між США та Великобританією залежить від уникнення встановлення жорсткого кордону на острові Ірландія.[14]

Перехід президента США від президента Трампа до президента Байдена змусив деяких прихильників тісних американсько-британських зв'язків висловити занепокоєння з приводу цих відносин. У Великобританії існують певні занепокоєння, що тісні стосунки прем'єр-міністра Джонсона з колишнім президентом Трампом, а також минулі коментарі про колишнього президента Обаму можуть зашкодити його авторитету в адміністрації Байдена. Деякі оглядачі припускають, що адміністрація Байдена, ймовірно, зробить порівняно сильний акцент на прагненні відновити США та ЄС, а відносини з Великобританією після Брекзиту, включаючи торгіву угоду, можуть не бути головним пріоритетом США. Тим не менше, президент Байден та прем'єр-міністр Джонсон висловили намір встановити прагматичні робочі відносини, і аналітики припускають, що лідери двох країн, ймовірно, відсунуть будь-які особисті розбіжності та знайдуть спільну мову для співпраці з численних питань.[10]

Уряд Джонсона, швидше за все, пропустить рішучу підтримку адміністрацією Трампа Brexit та угоди про вільну торгівлю між США та Великобританією, проте акцент адміністрації Байдена на союзах та багатосторонності, підтримці міжнародних норм та боротьбі зі зміною клімату, схоже, більше відповідає преференціям зовнішньої політики Великобританії. Рішення адміністрації Байдена про приєднання до Паризької угоди представляє особливу можливість для співпраці США та Великобританії, оскільки прем'єр-міністр Джонсон прагне просувати амбіційну кліматичну політику та висвітлювати керівництво Великобританії з питань клімату.[86] Боротьба з пандемією COVID-19, потенційне відновлення дипломатії з Іраном та вирішення низки викликів, поставлених Китаєм, ймовірно, стануть додатковими координаторами співпраці між США та

Великобританією. Після оголошення квітня 2021 р. Про те, що американські війська виведуться з Афганістану до 11 вересня 2021 р., Великобританія приєдналася до всіх союзників по НАТО в вирішивши розпочати виведення своїх військ, що залишилися, з Афганістану до 1 травня 2021 р. і завершити виведення всіх сил із країни протягом декількох місяців.[30]

Американські планувальники оборони вже давно розглядають Великобританію як одного з найбільш здібних європейських союзників - якщо ні найбільш спроможні, поряд з Францією, з точки зору добре навчених бойових сил та здатності їх розгортати. Спостерігачі зазначають, що Сполучені Штати та Великобританія вже давно мають схожі погляди на такі питання, як застосування сили, розвиток військового потенціалу та роль НАТО.[77] Аналітики вважають, що тісна американсько-британська співпраця триватиме в найближчому майбутньому в таких сферах, як боротьба з тероризмом, розвідка та майбутнє НАТО, а також численні глобальні та регіональні виклики безпеці.[43]

У Великобританії розміщується близько 9300 американських військових, а також авіабаз, що підтримують американські операції, обладнання, радіолокаційні пункти та розвідувальні центри. RAF Lakenheath - це найбільша британська база, що експлуатується, і будинок крила винищувача F-15; США також планують базувати там дві ескадрильї F-35, починаючи з 2021 року.[19]

У січні 2021 року дві країни оголосили про плани розгортання американсько-британської ударної групи об'єднаних перевізників пізніше цього року. Групу повинен очолити новий авіаносець Великобританії HMS Королева Єлизавета, і, як очікується, включатиме американський корпус морської піхоти F-35 та керований ракетний есмінець ВМС США.[22]

Американсько-британська угода про взаємну оборону 1958 року встановила унікальну співпрацю щодо ядерної зброї, що дозволяє обмінюватися науковою інформацією та ядерними матеріалами. Крім того, з моменту підписання угоди про продаж Polaris між США та Великобританією

1963 року, США продали британське обладнання та супутні послуги для стратегічної системи доставки підводних човнів. Ядерне стримувальне агентство Великобританії складається з декількох підводних човнів класу "Вангард", кожна з яких має до 16 ракет "Тризуб".[57]

Великобританія та США є ключовими партнерами щодо співпраці у галузі оборонної промисловості та оборонних продажів. Дві країни беруть участь у понад 20 спільних програмах обладнання, включаючи F-35 Joint Strike Fighter. Більшість найбільших оборонних компаній США мають присутність у Великобританії; численні британські компанії, зокрема BAE Systems, працюють у США. Операції британських оборонних компаній у США, як правило, є частиною більш широкого ланцюжка поставок, і продажі складаються переважно з комплектуючих та нішевого обладнання, а не цілих платформ.[40]

У 2007 році, намагаючись вирішити давню стурбованість Британії щодо обмежень США щодо обміну технологіями та контролю експорту, країни підписали Договір про співробітництво в галузі оборонної торгівлі. Договір скасовує індивідуальні вимоги до ліцензування певних оборонних виробів та послуг, які контролюються згідно з Положеннями США про міжнародний рух на озброєнні. Угода є взаємною і призначена для охоплення оборонного обладнання, кінцевим споживачем якого є уряди США та Великобританії. Він також закликає створити "затверджені спільноти" компаній та приватних осіб у кожній країні з дозволами на безпеку для передачі технологічних передач. Підтримуючи тісну оборонну співпрацю з Великобританією, американські чиновники висловили занепокоєння з приводу витрат на оборону Великобританії та скорочення чисельності та можливостей британських військових за останні роки.[33]

Американський уряд вважає Великобританію "одним з найсильніших та найбільш спроможних американських партнерів у глобальній боротьбі з тероризмом", а контртерористичну співпрацю з Великобританією називає

"відмінною". Дві країни також мають тісне та налагоджене партнерство щодо обміну розвідданими, персонал якого регулярно працює в розвідувальних органах одна одної.[83] Сполучені Штати та Великобританія додатково співпрацюють через партнерство Five Eyes - розвідувальний союз, до складу якого входять Австралія, Канада та Нова Зеландія. Хоча багато деталей та досягнень залишаються нерозкритими, повідомляється, що американсько-британська співпраця у сфері розвідки та боротьби з тероризмом порушила численні терористичні операції проти обох країн, включаючи низку основних заговорів протягом десятиліття після терактів 11 вересня.[12]

Залученість та активність повинні бути в центрі зовнішньої політики Великої Британії після Brexit, починаючи з її найближчих сусідів і союзників у Європі, а також дивлячись далі, щоб розвивати та зміцнювати відносини з ключовими учасниками за кордоном, як відомими, так і новими.[59] Тому не дивно, що за кілька місяців після референдуму спостерігали бурхливу дипломатичну діяльність, включаючи візити прем'єр-міністра до Туреччини, Саудівської Аравії та Сполучених Штатів, а також візити міністра закордонних справ до Японії, Нової Зеландії та Австралії.[12]

Однак підкріплення та посилення існуючих зв'язків недостатньо. У рамках будь-якої стратегії залучення та активності основні інтереси Великобританії, окрім торгівлі та економіки, мають бути чіткими. Найбільший довгостроковий ризик, з яким стикається Велика Британія з точки зору зовнішньої політики, — це втрата впливу.[22] Отже, припускаючи, що Сполучене Королівство продовжує розглядати свою здатність відігравати впливову міжнародну роль як головний національний інтерес, воно має підкреслити свою постійну підтримку підтримання та посилення заснованої на правилах багатосторонньої системи та інституцій, які її складають, включаючи ЄС (навіть якщо він знаходиться зовні).[35]

У цьому контексті доступні варіанти політики є досить простими, навіть якщо їх досягнення складніше. Вони включають однозначне зобов'язання

підтримувати та зміцнювати структури міжнародного управління, через які здійснюватимуться важливі елементи зовнішньої політики, такі як ООН і НАТО; використання можливостей для підтримки розвитку потенційних нових, наприклад, рішення Великої Британії приєднатися до очолюваного Китаєм Азіатського банку інфраструктурних інвестицій.[69] Також важливо переконатися, що національний потенціал Великобританії є адекватний для завдання, те, що вимагатиме додаткових ресурсів. Нарешті, більш активна зовнішня політика має залучати внутрішній рівень.[54] Brexit створив рідкісну можливість для змістовної публічної дискусії щодо напрямку зовнішньої політики Великобританії у довгостроковій перспективі та обговорення того, якою міжнародною силою може і повинна бути Великобританія. Це здавалося б особливо цінним після важких і часом дуже розбіжних нещодавніх військових втручань в Афганістані, Іраку та Лівії та краху політичної довіри, що послідував, особливо у випадку з Іраком. [33] Це також було б цінним засобом допомоги в подоланні поточні внутрішньополітичні розбіжності щодо Brexit.[112]

З точки зору того, як можна досягти цих ширших цілей, Велика Британія має кілька шляхів.

Незалежно від Brexit, географічна реальність, як і будь-що інше, означає, що відносини Великої Британії з ЄС та його державами-членами й надалі залишатимуться пріоритетом британської зовнішньої політики.[67] Дійсно, зосередження уваги на ЄС з точки зору зовнішньої політики Великої Британії може фактично потребувати посилення після Brexit, оскільки рішення, ухвалені в Брюсселі все ще впливатиме на Великобританію, незважаючи на її зменшену здатність впливати на них.[85]

Таким чином, створення нової основи для взаємодії та залучення буде важливим незалежно від того, чи буде Brexit гладким, гострим або навіть результатом сценарію «без угоди». Як зазначалося вище, обидві сторони й надалі матимуть спільні інтереси та пріоритети зовнішньої політики, політики

безпеки та оборони, що означає, що вони мають готову основу для розвитку позитивних нових відносин. Великобританія наразі має «надлишок безпеки» у своїх відносинах з ЄС, тобто займає позицію однієї з провідних європейських військових і розвідувальних держав.[52] Були випадкові натяки на те, що це може бути використано як засіб переговорів щодо кращих економічних умов під час переговорів щодо Brexit. Однак це ризикує поставити під загрозу взаємну довіру, так важливу для гарантій, на яких будується європейська співпраця в галузі безпеки. Натомість Великобританія могла б краще використовувати свою безпекову позицію як засіб формування свого підходу до своїх колишніх партнерів з ЄС після Brexit у позитивних умовах партнерства в галузі безпеки, про що прем'єр-міністр досить чітко сформулювала у своїй флорентійській промові.[90]

Враховуючи інтенсивність і тривалість їхніх нинішніх відносин, партнерство у сфері безпеки було б хорошою відправною точкою для відновлення стабільних, передбачуваних відносин і створення нових ефективних засобів взаємодії. Крім того, вже існує низка існуючих і потенційних структур, доступних для сприяння цьому.[17] Таким чином, хоча «натискання кнопки переналаштування» таким чином вимагатиме прагматизму, доброї волі та уяви з обох сторін, має бути достатньо спільної основи, з якої можна починати. Це було чітко підкреслено в Документі майбутнього партнерства Великої Британії щодо іноземних справ політики, хоча в ній бракувало деталей щодо способів побудови цих нових відносин.[22]

Як обговорювалося вище, двома довгостроковими ризиками, з якими Сполучене Королівство зіткнеться внаслідок Brexit, є уявлення про те, що воно є попередником ширшого міжнародного розмежування, і шкода довірі до неї та її легітимності як міжнародного гравця, наприклад, у контексті ООН.[33]

Враховуючи важливість багатосторонності для Великобританії взаємодіє з ширшим світом, і її національний інтерес у збереженні та зміцненні заснованих на правилах структур міжнародного управління, таким чином,

другий важливий шлях зовнішньої політики буде побудувати відроджену багатосторонність у її взаємодії зі світом за межами Європи.[82] Це не тільки допоможе посилити відносну важливість і цінність Великої Британії для міжнародних партнерів, це також може зменшити ризик того, що Brexit розглядатимуть як частину ширшої фрагментації міжнародних інституцій.[18]

Тісне партнерство Великої Британії зі Сполученими Штатами є повчальним у цьому відношенні. Десятиліттями «особливі відносини» були одним із наріжних каменів британської зовнішньої та оборонної політики, навіть якщо точний характер відносин — у тому числі те, наскільки «особливими» вони насправді є, враховуючи структурний дисбаланс у силі між ними — часто є питання дискусії.[9]

Brexit викликає додаткові запитання щодо цього. Президент Обама, наприклад, прямо заявив, що значення Сполученого Королівства як союзника частково полягає в його здатності гарантувати, що «Європа займе тверду позицію, і збереже ЄС відкритим, спрямованим назовні та тісно пов'язаним зі своїм союзників по той бік Атлантики. Це служить нагадуванням про основну напруженість у трансатлантичних відносинах у ширшому плані, зокрема щодо європейських рівнів витрат на оборону, ставлення до нових держав, таких як Китай, а також власного «повороту» США до Азії та того, що це означає для європейської безпеки. широко. Тим часом за президента Трампа до списку додалися фундаментальні розбіжності щодо зміни клімату та більш неоднозначне ставлення до російських санкцій. Дійсно, ці останні питання помітні як сфери глибоких розбіжностей між Лондоном і Вашингтоном. [4]Таким чином Великобританія ризикує поставити себе в положення ще більшої залежності від Вашингтону в той час, коли США і Європа, здається, знаходяться на розбіжні шляхи.[2]

Хоча здається малоімовірним, що Сполучене Королівство перестане бути цінним союзником США в найближчому майбутньому, особливо враховуючи їхні тісні військові та розвідувальні зв'язки, питання полягає в

тому, чи зможе Великобританія залишатися відповідним союзником. Традиційно Велика Британія намагається позиціонувати себе як міст між США та Європою, що буде значно менш переконливим після Brexit.[59] Тим часом Вашингтон раніше висловлював занепокоєння з приводу скорочення збройних сил Великої Британії, у той час як її відсторонення від української кризи залишило у Білого дому Обама враження, що «вони просто не так залучений.[34] Сполучене Королівство, яке переважно зосереджено на врегулюванні наслідків Brexit і не може або не бажає запропонувати лідерство на міжнародному рівні, є менш корисним для США, а це означає, що його голос неминуче матиме менше значення.[25] Тому вона «ризикуює втратити свою цінність як стратегічний партнер», навіть якщо прагне залишатися близькою до Вашингтону.[71]

Хоча це підкреслює цінність встановлення позитивних нових відносин із країнами ЄС після Brexit, як зазначено вище, це також акцентує увагу на потребі Великобританії збільшити ресурси, які вона інвестує у свою міжнародну діяльність. Це має значення не лише з точки зору відносин Великої Британії з Вашингтоном, але й того, як вона керує та розвиває зв'язки з державами по всьому світу, які спостерігатимуть, чи все ще є у Великобританії «апетит до активної ролі у світі». Маючи міцні зв'язки з державами Перської затоки, Південної Азії, Азіатсько-Тихоокеанського регіону та Африки на південь від Сахари, свою розгалужену та високоповажну дипломатичну мережу, а також значні бюджети на оборону та допомогу, Велика Британія має доступні інструменти. Питання полягає в тому, чи вирішить воно використовувати їх і як і як, зрештою, це питання політичної волі, відданості та бачення.[82]

Отже, очевидною відправною точкою для Великобританії було б продемонструвати свою постійну міжнародну участь і багатостороннє «покликання» в двох організаціях, які будуть бути найважливішою для її

зовнішньої політики, політики безпеки та оборони після Brexit: НАТО та ООН.[48]

НАТО залишається центральним компонентом стратегії оборони та безпеки Великої Британії, але стикається з зовнішніми викликами та внутрішньою турбулентністю. Вона протистоїть більш агресивній військовій позиції Росії на своїх східних кордонах. Тим часом, це свідки триваючі політичні потрясіння в Туреччині, одній з найбільших її членів; амбівалентність президента Трампа, який знаменито звинуватив його в тому, що він застарів, і вимагав від інших членів витратити набагато більше на оборону; і побічні ефекти Brexit, які ризикують завдати шкоди як внутрішній згуртованості НАТО, так і її «духу єдності».[31]

Таким чином, забезпечення того, щоб організація залишалася надійною та актуальною, є життєво важливим національним інтересом Великобританії, і вона повинна бути обережною, щоб запобігти завданню шкоди або послабленню організації своєю внутрішньою політикою.[19]

Існує кілька способів зробити це. Наприклад, Сполучене Королівство вже співпрацює з союзниками над розвитком спроможностей і сумісності, наприклад, через німецьку «Концепцію рамкової нації». Чітке та стійке залучення такого типу буде підкреслювати свою відданість постійній ефективності НАТО (тут, знову ж таки, ініціативи PESCO також можуть бути корисними). Тим часом Велика Британія також нещодавно надала війська та ресурси для розгортання посиленої передової присутності НАТО в Балтії.[58]

Держави тим самим сприяючи зусиллям організації протистояти потенційним російським загрозам і дуже помітно підтримуючи ключових союзників. Усі такі дії надсилають цінні сигнали як Вашингтону, так і його європейським партнерам серйозність, з якою Великобританія сприймає захист Європи. Вивчення інших можливостей лідерства та розвитку співпраці підкреслило б це зобов'язання, і європейські партнери Британії вітали б його участь. Однак, мабуть, найбільш привабливим було б збільшення витрат на

оборону або принаймні забезпечення, що 2% зобов'язань виконується послідовно.[115]

У контексті ООН про реформу Ради Безпеки вже згадувалося вище, хоча це складне та складне питання для вирішення, і зобов'язання Великої Британії щодо цього вже чіткі. З точки зору своїх обов'язків у сфері безпеки, однією з сфер, де Великобританія могла б спробувати зробити сміливу заяву про свою більш активну прихильність, є підтримка, яку вона надає операціям з підтримання миру, особливо в кількості британських сил, які вона надає для цього. В даний час Велика Британія підтримує миротворчу діяльність кількома способами, включаючи фінансові внески, розбудову потенціалу та навчання в інших державах, які беруть участь у цьому.[63] Однак, незважаючи на те, що Сполучене Королівство направляє персонал до місій, їх кількість різко впала з найвищої понад 10 000 у 1995 році до «постійно нижче 400» з 2005 року. Очевидно, це частково відображає розширені зобов'язання щодо підтримки військових місій в Афганістані та Іраку, тоді як громадська підтримка тривалих військових операцій за кордоном зменшилася значно в останні роки.[26]

Однак британська політика рухається в напрямку більш активного залучення до миротворчої діяльності ООН. У 2014 році тодішній постійний представник Великої Британії в ООН сер Марк Лайл Грант заявив, що Лондон «активно розглядає, як ми можемо збільшити наш існуючий внесок», а наступного року генерал сер Ніколас Хоутон, начальник штабу оборони, стверджував, що Сполученому Королівству потрібно бути «набагато більш активним у наших інвестиціях в операції ООН».[10]

Керран і Вільямс стверджують, що більша участь Британії в підтримці миру «підвищить їхню ефективність і, отже, зміцнить загальну систему ООН». Як обговорювалося вище, враховуючи зростання важливості ООН і РБ ООН для зовнішньої політики Великобританії після Brexit, така активна підтримка системи ООН, знову ж таки, надішле важливе повідомлення про незмінну

прихильність Великобританії перед ООН і її цінність для інших держав, а також як посилення легітимності ООН і Великобританії як члена G5.[127]

Велика Британія разом із Сполученими Штатами Америки одні з перших прийшли на допомогу Україні. Хоча держави останніми роками дещо знизила економічну динаміку, однак, не вагаючись, почала витратити значні ресурси (політичні, військові, економічні) на боротьбу проти російського загарбника. А Прем'єр-міністр Великої Британії став одним з тих лідерів, якому українці найбільше симпатизують і найбільше вдячні. Тим більшим було розчарування українців оголошення про відставку Б.Джонсона. Про чинники і складові такого рішення (зауважимо, яке може бути далеко від практичного втілення) вже є багато коментарів. Тут ми звернемося до стислому аналізу економічних процесів у країні, які також можуть слугувати оцінкою дій британського Прем'єра

Президент США Джоозеф Байден розраховує на зміцнення співпраці США та Великої Британії у продовженні спільної підтримки України. "Разом я розраховую на зміцнення нашої співпраці з питань, які мають вирішальне значення для глобальної безпеки та процвітання, включно з продовженням нашої рішучої підтримки Україні» написав він у Твіттер.

Війна в Україні вже широко оцінюється як подія, яка принесе «нову реальність» для всіх в Європі. Те, як колективний Захід відповість на російську загрозу європейській безпеці, визначить не лише долю України та інших країн Східної Європи, але й загалом відчуття безпеки європейців у найближчі роки. Ключові актори в Європі вже відчували зміни у своїх безпекових баченнях та діях щодо прийняття рішень щодо допомоги Україні. Велика Британія, зокрема, виділилася як важливий гравець у цьому процесі своєю прямолинійною позицією проти Росії.

Те, що Великобританія прагне відігравати активну роль у Східній Європі у сфері безпеки, стало зрозуміло ще до повномасштабного вторгнення в Україну. 17 лютого під час візиту Ліз Трасс до Києва міністри закордонних

справ Великої Британії та України оголосили про формування тристороннього партнерства між Великою Британією, Польщею та Україною не лише у сфері економічних і торгових відносин, а й у сфері безпеки. Лише через тиждень російське вторгнення в Україну стало першим викликом для новоствореного партнерства. Однак Великобританія, схоже, справляється з цим успішно. Прем'єр-міністр Борис Джонсон позиціонує себе як друга і союзника президента Зеленського, і його підтримку цінують в Україні, де його часто називають «найпринциповішим із противників російського вторгнення» і навіть мають вулиці його імені.

Війна в Україні довела, що Сполучене Королівство готове співпрацювати з ЄС і бути активним, якщо не провідним гравцем, коли йдеться про європейську безпеку. Війна в Україні підштовхнула Велику Британію та ЄС до інтенсифікації їхніх відносин, які зазнали певного дистанціювання після Brexit. Коли ЄС і Велика Британія почали зосереджуватися на ширшій картині викликів, з якими стикається Європа, їхня співпраця зміцнилася. Ліз Трасс навіть відвідала засідання Ради закордонних справ ЄС у Брюсселі в березні. Кроки щодо України ґрунтуються на тісній співпраці, і дехто вважає, що паралельно з війною в Україні вона лише посилюватиметься, оскільки будуть потрібні скоординовані кроки щодо подальшої військової підтримки та цілеспрямованих санкцій.

Підтримка Великобританією України була сильною з перших днів війни. Вона надала військову підтримку Україні, включно з протитанковими системами та системами ППО, і ця підтримка зростає майже щодня. Борис Джонсон часто заявляє, що військова підтримка України має на меті забезпечити провал російського плану вторгнення.

Поряд з економічними санкціями Велика Британія закрила свій повітряний простір для російських рейсів, обмежила російські ЗМІ як джерело дезінформації, наклала санкції на низку осіб, зокрема родичів Путіна,

російських чиновників, олігархів, генералів, які чинять звірства в Україні, та інших. Кількість санкцій і підсанкційних осіб зростає з кожним тижнем.

На початку квітня, після того, як світові стало відомо про трагедію в Бучі, 9 квітня Борис Джонсон приїхав до Києва та пройшовся вулицями з президентом Зеленським. Візит був широко визнаний історичним і дуже успішним дипломатичним кроком. 23 квітня Джонсон оголосив, що Велика Британія має намір відновити своє посольство в Києві на знак солідарності.

Це успішне партнерство не залишилося непоміченим і в Росії. Після кількох вибухів на російській території Росія звинуватила в причетності Україну. Незважаючи на те, що Україна не визнавала, що удари були завдані по території Росії, Джеймс Хіппі, міністр збройних сил Великої Британії, заявив, що для України було б законно порушити матеріально-технічне забезпечення Росії та використовувати для цього британську зброю, «навіть на території Росії». У відповідь Росія звинуватила Лондон у «прямій провокації» та пригрозила «пропорційною відповіддю», включно з ударами по центрах прийняття рішень у Києві. Дехто вважає, що Великобританія також може стати вразливою для російських кібератак, однак це не може стати причиною для Великобританії зменшити підтримку України.

Як Велика Британія бачить російську загрозу і чому це важливо для країн Східної Європи.

Відносини Великої Британії та Росії перебувають у найгіршому стані, особливо після низки вбивств колишніх російських шпигунів на британській території та нещодавнього отруєння Сергія Скрипаля та його дочки у 2018 році. У цьому сенсі, порівняно з іншими великими європейськими державами, Велика Британія була ближчою до країн Східної Європи з точки зору сприйняття Росії як виклику безпеці. Це спільне бачення та спільні цінності також були наголошені у спільній заяві трьох країн, Великої Британії, Польщі та України, коли вони оголосили про своє нове тристороннє партнерство.

Для Сполучених Штатів така проактивна позиція Британії, що вписується в сучасний концепт глобальної Британії виступає у якості важливого елемента британо-американських відносин, оскільки такий підхід дозволяє закріпити англо-саксонське домінування на континенті у новому форматі поза межами ЄС.

ВИСНОВКИ

На початку XXI ст. система міжнародних відносин переживає черговий період трансформацій, які несуть особливі виклики і загрози. Світова спільнота перебуває на етапі перегрупування сил, пов'язаних з остаточним переходом до поліполярності, кризою новітньої системи безпеки, дезінтеграційними процесами, занепадом ліберальних цінностей, що супроводжуються новим і найменш прогнозованим етапом технологічної революції. Вказані тенденції безпосередньо проявляються на регіональному рівні, насамперед в Європі, де безпрецедентний інтеграційний проект у формі Європейського Союзу переживає непрості часи. Його головна проблема водночас тривіальна та фундаментальна – криза довіри громадян до наднаціональних інституцій і відцентрові тенденції в його управлінні внаслідок невдачі формування єдиної європейської ідентичності, що першими використовують популісти з когорти т. зв. «євроскептиків» у політикумах держав-членів. Системна криза ЄС очікувано однією з перших знайшла відгук серед громадськості Великої Британії.

Упродовж кількох років в широкому міжнародному дискурсі не зменшується увага до Brexit³⁶ – історично унікального процесу виходу Великої Британії зі складу ЄС, що трапляється уперше у понад піввіковій історії цього інтеграційного об'єднання. Унікальність Brexit зумовлена вагою Великої Британії в міжнародних відносинах і масштабами євроінтеграції, що переносить проблему її виходу з ЄС на глобальний рівень. За рівнем суспільно-політичної напруги Brexit можна зарахувати до провідних подій в історії Великої Британії, Європи і світу першої чверті XXI ст.

Сполучені Штати розглядають Великобританію як свого найважливішого союзника, і будь-які значні зміни в геополітичному положенні країни, особливо ті, що впливають на баланс сил у Європі, підлягають ретельному розгляду у Вашингтоні. Проте не варто переоцінювати

значення Brexit для трансатлантичних відносин: вихід Великої Британії з ЄС не порушує функціонування західного світового порядку. Brexit, який є продуктом унікального поєднання об'єктивних і суб'єктивних причин, не становить стратегічного виклику для Сполучених Штатів, хоча зачіпає американські інтереси в різних сферах. Вона не зможе похитнути позиції США в Європі, навіть якщо рух ЄС до «стратегічної автономії» прискориться після виходу Великої Британії з Євросоюзу.

Brexit має різноспрямований вплив на трансатлантичні відносини. Це веде до змін американської політики по відношенню до Європи і підвищує цінність співпраці з Німеччиною та Францією для Вашингтону. Brexit звужує американські можливості впливу ЄС на внутрішні процеси в інтегрованій Європі та на міжнародну політику Брюсселя. Якщо Лондон продовжуватиме ухилятися від політичної співпраці з ЄС, а стратегія уряду Джонсона давала підстави для такого припущення, його цінність як партнера Сполучених Штатів у європейських справах буде зменшена. У той же час, позбувшись обмежень, накладених членством в ЄС, Лондон має більше свободи діяти на підтримку Вашингтону.

Адміністрація Байдена зацікавлена у налагодженні конструктивної співпраці між Лондоном і Брюсселем, оскільки зростання конкуренції між союзниками, а тим більше їхнє взаємне відчуження завадило б зусиллям Америки консолідувати Захід. У ситуації відчуження між Британією та континентальною Європою Сполученим Штатам знадобляться додаткові сили для підтримки європейського балансу, що завадить концентрації американських ресурсів для протидії «китайському виклику». Дистанціювання Великої Британії та ЄС одне від одного є несприятливим сценарієм для американської політики, оскільки несе в собі підвищений ризик тертя та конфлікту між європейськими партнерами США.

Brexit знімає обмеження на оборонні проекти в Євросоюзі, які виникли через опозицію Великобританії, яку підтримують США: Вашингтон і Лондон

зацікавлені в уповільненні військово-політичної інтеграції Євросоюзу, побоюючись, що він стане конкурентом НАТО. Водночас вихід Великої Британії з ЄС знижує військовий потенціал «стратегічної автономії» Європи: ЄС не може, як раніше, розраховувати на британську участь у своїх операціях. Послаблення європейського військово-технічного та військово-промислового співробітництва внаслідок виходу Великобританії з ЄС відповідає інтересам Сполучених Штатів з точки зору змагання за світове технологічне лідерство та в контексті конкуренції між американськими компаніями та європейськими виробниками на міжнародному ринку зброї.

Сполучені Штати стикаються з суперечливими наслідками Brexit. З одного боку, відбувається «американізація» британської зовнішньої політики, оскільки Велика Британія звільнилася від багатьох своїх зобов'язань в рамках ЄС, що виражається в її більш активній і масштабній участі в зусиллях Америки, спрямованих на протидію Росії та Китаю. у стратегічно важливих регіонах світу. Британія є одним із ключових партнерів Сполучених Штатів у зусиллях зі зміцнення східного флангу НАТО. У вересні 2021 року вона стала співзасновником тристороннього альянсу AUKUS, продемонструвавши готовність всіляко допомагати Вашингтону в реалізації його оборонних і геополітичних проектів в ІНР.

З іншого боку, для Сполучених Штатів Brexit означає втрату потужного каналу для проєціювання впливу Америки та НАТО в інтегрованій Європі. Вашингтону стане важче працювати з Брюсселем для мобілізації політичних, економічних і технологічних ресурсів ЄС для боротьби з Китаєм і для інших цілей, на які погляди сторін не збігаються. Лондон багато в чому позбавлений можливості виступати посередником між НАТО і ЄС: раніше британська дипломатія, виконуючи цю функцію, неодноразово допомагала пом'якшити розбіжності, що виникали між двома організаціями, особливо коли амбіції США і Франція зіткнулися.

Незважаючи на невтішний результат референдуму щодо Brexit, адміністрація Обами у 2016 році та п'ятьма роками пізніше адміністрація Байдена підтвердила збереження «особливих» відносин між США та Великобританією, що, однак, не допомогло Лондону досягти вигідних умов щодо його вихід з ЄС. Brexit підкреслює винятковий характер «особливих» відносин між США та Британією. Співпраця зі Сполученими Штатами стає ще більш важливою для Великобританії з точки зору інтересів національної безпеки та її статусу в міжнародній політиці. З оновленої британської стратегії випливає, що, вийшовши з ЄС, Велика Британія буде активно співпрацювати з США незалежно від думки європейських партнерів. Це, звичайно, не означає, що Велика Британія свідомо відходить від інтегрованої Європи, але навряд чи вона зможе зберегти свою колишню участь у європейських справах, не пов'язаних з безпекою.

Для адміністрації Байдена важливо, щоб Brexit не викликав дестабілізації в трансатлантичній спільноті. Вашингтон розглядає безпеку та стабільність об'єднаної Європи як передумову для концентрації західних сил і ресурсів на стримуванні Росії та протидії Китаю. У Вашингтоні вважають, що напруженість у міжєвропейських відносинах може ускладнити досягнення зовнішньополітичних цілей Америки. Внутрішньо розділена та загрузла у своїх проблемах Європа (ЄС) не здатна надати значну підтримку Сполученим Штатам у міжнародних справах, чи то в Європі, чи в Індо-Тихоокеанському регіоні.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ І ЛІТЕРАТУРИ

- 1 2021 National trade estimate report on foreign trade barriers, Office of the United States Trade Representative, Ambassador Katherine Tai. <https://ustr.gov/sites/default/files/files/reports/2021/2021NTE.pdf>. Cited November 10, 2021.
- 2 Akash Paun and Jess Sargeant, A Second Referendum on Scottish Independence, Institute for Government, November 23, 2020.
- 3 Alasdair Sandford, “What Has Changed with Boris Johnson’s New Brexit Bill?” Euronews, December 20, 2019.
- 4 Anna Isaac, “U.S.-UK Trade Talks Joe Biden Inherits,” Politico, December 14, 2020.
- 5 Annabelle Dickson, “Rishi Sunak Targets Corporations to Fill UK’s Coronavirus Black Hole,” Politico, March 3, 2021.
- 6 Annual 2020 press highlights. <https://www.census.gov/foreign-trade/statistics/highlights/AnnualPressHighlights.pdf>. Cited December 2, 2021.
- 7 Ashton, Nigel J. “Harold Macmillan and the ‘Golden Days’ of Anglo-American Relations Revisited, 1957–1963.” *Diplomatic History* 29 (4) (2005), 691–723.
- 8 BBC News, “Ben Wallace: UK ‘Must Be Prepared to Fight Wars Without US,’” January 12, 2020.
- 9 BBC News, “Covid-19: Three UK Terror Plots Foiled During Pandemic,” March 4, 2021.
- 10 BBC News, “General election 2019: Blair attacks Corbyn’s ‘comic indecision’ on Brexit,” December 18, 2019.
- 11 BBC News, “Huawei Ban: UK to Impose Early End to Use of New 5G Kit,” November 30, 2020.
- 12 BBC News, “Rights Group Loses Mass Surveillance Appeal In High Court,” July 28, 2019.

- 13 BBC News, “Scottish Independence: Will There Be a Second Referendum?,” January 28, 2021.
- 14 BBC News, “UK Terrorism Threat Level Lowered to ‘Substantial,’” February 8, 2021.
- 15 BBC News, “What Has Happened to Army Spending and Size?,” March 22, 2021; and Andrew Chuter, “UK to Boost Defense Budget by \$21.9 Billion. Here’s Who Benefits—And Loses Out,” *DefenseNews*, November 19, 2020
- 16 BBC News, Jamie Grierson, “UK Freed 42 Terrorists In Year Before Law To Detain Extremists For Longer,” March 5, 2020.
- 17 Beckley M. *Unrivaled: Why America Will Remain the World’s Sole Superpower*. Ithaca, NY: Cornell University Press, XI; 2018. [[Google Scholar](#)]
- 18 Ben Riley-Smith, “Boris Johnson Will Not Grant a Second Scottish Independence Referendum,” *Telegraph*, March 11, 2021.
- 19 Biscop S. The future of the Transatlantic Alliance: Not without the European Union. *Strategic Studies Quarterly*. 2020;14:81–94. [[Google Scholar](#)]
- 20 Brinkley, Douglas, and David R. Facey-Crowther, eds. *The Atlantic Charter* (Basingstoke: Palgrave Macmillan, 1994).
- 21 Cabinet Office, *Global Britain in a Competitive Age*, p. 26.
- 22 Cabinet Office, *Global Britain in a Competitive Age*, p. 76.
- 23 Cabinet Office, *Global Britain in a Competitive Age: the Integrated Review of Security, Defence, Development and Foreign Policy*, March 16, 2021, at <https://www.gov.uk/government/publications/global-britain-in-a-competitive-age-the-integrated-review-of-security-defence-development-and-foreign-policy>.
- 24 CER podcast: Biden vs Trump: America’s choice matters to Europe, October 28, 2020. <https://www.cer.eu/media/cer-podcast-biden-vs-trump-americas-choice-matters-europe>. Cited August 11, 2021.
- 25 Charles Grant, *Ten Reflections on a Sovereignty-First Brexit*, Centre for European Reform, December 28, 2020.

- 26 Cooley A., Nexon D. *Exit from Hegemony: The Unraveling of the American Global Order*. Oxford: Oxford University Press, XIX; 2020. [[Google Scholar](#)]
- 27 Cyr A. Brexit and Transatlantic security. *Parameters*. 2018;48:85–93. [[Google Scholar](#)]
- 28 Danielle Sheridan and Asa Bennett, “Britain Has a ‘Responsibility’ to Lead the Charge on Climate Change, Boris Johnson Says,” *The Daily Telegraph*, February 4, 2020.
- 29 David M. Herszenhorn and Jakob Hanke Vela, “EU Drops Irish Border Move in Plan to Curb Vaccine Exports,” *Politico*, January 30, 2021; and John Curtis, “Northern Ireland Protocol: Article 16 and EU Vaccine Export Controls,” UK Parliament House of Commons Library, February 2, 2021.
- 30 Defense in a competitive age. <https://www.gov.uk/government/publications/defence-in-a-competitive-age>. Cited October 1, 2021.
- 31 Department for Digital, Culture, Media & Sport, Factsheet 5: Policy Context and Background, November 24, 2020, at <https://www.gov.uk/government/publications/telecommunications-security-bill-factsheets/factsheet-5-policycontext-and-background>.
- 32 Department for Exiting the EU, New Withdrawal Agreement and Political Declaration, October 19, 2019, at <https://www.gov.uk/government/publications/new-withdrawal-agreement-and-political-declaration> (hereinafter cited as Department of Exiting the EU, New Withdrawal Agreement).
- 33 Department of State, *Country Reports on Terrorism 2019: United Kingdom*, June 24, 2020.
- 34 Economic statistics in this section are from International Monetary Fund, *World Economic Outlook Database*, April 2021.

- 35 Elian Peltier, “U.K. Promises Stronger Terrorism Laws After Knife Attack by Convict,” *New York Times*, January 21, 2020.
- 36 Erik Brattberg, “What Can Europe Offer Biden on Security and Defense?,” in *Working with the Biden Administration: Opportunities for the EU*, ed. Rosa Balfour, Carnegie Endowment for International Peace, January 26, 2021.
- 37 European Commission, *Data Protection: European Commission Launches Process on Personal Data Flows to UK*, February 19, 2021.
- 38 European Commission, *Withdrawal Agreement: Commission Sends Letter of Formal Notice to the United Kingdom for Breach of Its Obligations Under the Protocol on Ireland and Northern Ireland*, March 15, 2021.
- 39 European Union: Trade in goods with United Kingdom. https://webgate.ec.europa.eu/isdb_results/factsheets/country/details_united-kingdom_en.pdf. Cited December 10, 2021.
- 40 Ewers-Peters N.M. Brexit’s implications for EU–NATO cooperation: Transatlantic bridge no more? *The British Journal of Politics and International Relations*. 2021;23:576–592.
doi: 10.1177/1369148120963814. [[CrossRef](#)] [[Google Scholar](#)]
- 41 For a good brief account, see Judis, John B. *The Nationalist Revival: Trade, Immigration, and the Revolt against Globalization* (New York: Columbia Global Reports, 2018).
- 42 For a somewhat different interpretation, see Marsh, Steve. “The us, Brexit and AngloAmerican Relations.” *Journal of Transatlantic Studies* 16 (3) (2018), 272–94.
- 43 For additional information about Northern Ireland, see CRS Report R46259, *Northern Ireland: The Peace Process, Ongoing Challenges, and U.S. Interests*, by Kristin Archick.
- 44 For Bannon’s influence on Trump, see Green, Joshua. *Devil’s Bargain: Steve Bannon, Donald Trump, and the Storming of the Presidency* (New York:

Penguin Press, 2017). See also Laderman, Charlie, and Brendan Simms. *Donald Trump: The Making of a World View* (London: I.B. Tauris, 2017).

- 45 Foreign and Commonwealth Office, Cabinet Office, and Prime Minister's Office, *Global Britain: Delivering on Our International Ambition*, September 23, 2019, at <https://www.gov.uk/government/collections/global-britain-delivering-on-our-international-ambition> and Jeremy Hunt, "Britain Has Been Shaping the World for Centuries. That Won't Change with Brexit," *Washington Post*, March 28, 2019.
- 46 Foreign and Commonwealth Office, Foreign Secretary's Statement on the Iran Nuclear Deal Following Brussels Meeting, January 11, 2018; and Rob Merrick, "Theresa May Rebukes Donald Trump For Pulling Out of Paris Agreement," *Independent*, September 20, 2017.
- 47 Freedman, Lawrence. *The Official History of the Falklands Campaign*, 2 vols (London: Routledge, 2004); O'Shaughnessy, Hugh. *Grenada: an Eyewitness Account of the U.S. Invasion and the Caribbean History that Provoked It* (London: Dodd Mead, 1985).
- 48 Gardner, A. (2020), *Stars with Stripes: The Essential Partnership between the European Union and the United States*, London: Palgrave Macmillan. XX.
- 49 George Parker and Katrina Manson, "Joe Biden Warns Boris Johnson Not to Let Brexit Upend Northern Ireland Peace Process," *Financial Times*, November 9, 2020
- 50 George Parker, Jasmine Cameron-Chileshe, and Katrina Manson, "Boris Johnson on Back Foot as UK Tries to Reset Relationship with US," *Financial Times*, January 15, 2021.
- 51 *Global Britain in a competitive age: The integrated review of security, defense, development, and foreign policy*. https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/969402/The

[Integrated Review of Security Defence Development and Foreign Policy.pdf](#). Cited August 11, 2021.

- 52 Harry Yorke, “‘Grossly Irresponsible’ to Blame Brexit for Northern Ireland Unrest, Says Former Top Government Adviser,” *The Telegraph*, April 8, 2021
- 53 HM Government, *Political Declaration Setting out the Framework for the Future Relationship Between the European Union and the United Kingdom*, October 19, 2019, p. 2
- 54 <https://www.bbc.com/news/election-us-2016-37922961>(Nov. 10, 2016); <https://www.theatlantic.com/international/archive/2016/11/brexit-plus-plus-plus/507107/> (Nov. 9, 2016) (accessed, Oct. 31, 2018).
- 55 <https://www.bbc.com/news/world-europe-46168995>, Nov. 11, 2018 (accessed, Nov.12, 2018).
- 56 <https://www.independent.co.uk/news/uk/donald-trump-brexit-latest-news-eu-referendum-immigration-consequences-us-election-2016-a7105176.html> (June 27, 2016) (accessed, Oct. 31, 2018).
- 57 [https://www.investors.com/politics/editorials/goldman-sachs-paid-hillary-675000-for -this/](https://www.investors.com/politics/editorials/goldman-sachs-paid-hillary-675000-for-this/) (Oct. 17, 2016) (accessed, Oct. 31, 2018); also referred to throughout Woodward, Bob. *Fear: Trump in the White House* (New York: Simon & Schuster, 2018).
- 58 <https://www.theatlantic.com/international/archive/2016/04/obamas-brexit-plea/479469/> (April 22, 2016) (accessed, Oct. 30, 2018); <http://fortune.com/2016/04/21/obama-london-eu-brexit/> (April 21, 2016) (accessed, Oct. 30, 2018).
- 59 <https://www.theguardian.com/us-news/2016/jun/24/donald-trump-hails-eu-referendum-result-as-he-arrives-in-uk> (June 24,2018) (accessed, Nov. 2, 2018). Trump’s press conference can be found verbatim in the *Washington Post*: https://www.washingtonpost.com/news/the-fix/wp/2016/06/24/donald-trumps-brexit-press-conference-was-beyondbizarre/?utm_term=.fa44da9ff9a6 (June 24, 2018) (accessed, Nov. 1, 2018).

- 60 <https://www.theguardian.com/us-news/2016/may/05/donald-trump-brexit-uk-leaving-european-union> (May 5, 2016) (accessed, Oct.31, 2018).
- 61 https://www.washingtonpost.com/news/the-fix/wp/2016/06/24/donald-trumpsbrexit-press-conference-was-beyond-bizarre/?utm_term=.fa44da9ff9a6 (June 24, 2018) (accessed, Nov. 1, 2018)
- 62 https://www.washingtonpost.com/posteverything/wp/2016/06/24/what-does-brexit-mean-for-the-2016-election/?utm_term=.0bddbbe46be7 (June 24, 2016) (accessed, Oct.31, 2018). See also Fukuyama, Francis. “Against Identity Politics: The New Tribalism and the Crisis of Democracy.” *Foreign Affairs* (Sept./Oct. 2018).
- 63 International Institute for Strategic Studies, *The Military Balance 2021*, p. 160.
- 64 Jack Arnholz, “US Senators Urge UK to Boot Tech Giant Huawei from 5G Deal,” *ABC News*, March 4, 2020; *BBC News*, “Huawei: US ‘to Work with’ UK over Chinese Firm,” January 30, 2020; and Max Colchester, “U.K. Allows Huawei to Build Parts of 5G Network, Defying Trump,” *Wall Street Journal*, January 29, 2020.
- 65 James Politi, “Biden Talks Up Transatlantic Ties in First Call with Boris Johnson,” *Financial Times*, January 23, 2021; and Jon Allsop, “Why Boris Johnson Won’t Clash with Joe Biden,” *Foreign Policy*, January 20, 2021.
- 66 Jamie Gaskarth, “How US-UK Intelligence Sharing Works – And Why Huawei 5G Decision Puts It at Risk,” *The Conversation*, February 5, 2020.
- 67 Jess Sargeant and Maddy Thimont Jack, *Northern Ireland Protocol: Agreement in the UK–EU Joint Committee*, Institute for Government, December 14, 2020.
- 68 John Campbell, “Brexit: EU Introduces Controls on Vaccines to NI,” *BBC News*, January 29, 2021.
- 69 John Campbell, “Brexit: EU Legal Action Imminent over UK Extension to Grace Periods,” *BBC News*, March 5, 2021; and Philip Blenkinsop, “Explainer:

- How the EU Will Respond to Britain's Northern Ireland Move," Reuters, March 5, 2021.
- 70 Kyle, Keith. *Suez: Britain's End of Empire in the Middle East* (London: I.B. Tauris, 2011).
- 71 Larres, Klaus. "Churchill's 'Iron Curtain' Speech in Context: The Attempt to Achieve a 'Good Understanding on All Points' with Stalin's Soviet Union." *International History Review* 40 (1) (2017), 86–107.
- 72 Letter from PM Boris Johnson to First Minister Nicola Sturgeon, January 14, 2020, at https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/857586/Nicola_Sturgeon_20200114.pdf.
- 73 Mark Landler, "Boris Johnson's Balancing Act with Trump and Europe on Iran" *New York Times*, January 6, 2020; and Dan Sabbagh, "UK Voices Concerns over a Turkish Invasion of Kurdish-Run Syria," *Guardian*, October 8, 2019.
- 74 Melissa Quinn, "British PM Boris Johnson Welcomes 'Incredibly Encouraging' Early Moves from Biden," *CBS News*, February 14, 2021.
- 75 Mo Abbas, "Britain Courted Trump. The Biden Era May Be a More 'Challenging Time,'" *NBC News*, February 13, 2021.
- 76 NATO Public Diplomacy Division, *Defence Expenditures of NATO Countries (2013-2020)*, March 16, 2021.
- 77 NATO, "NATO's Enhanced Forward Presence," factsheet, March 2021. Also as part of NATO's Enhanced Forward Presence, the United States leads a multinational battlegroup in Poland, Canada leads in Latvia, and Germany leads in Lithuania.
- 78 NATO, *NATO Allies Decide to Start Withdrawal of Forces From Afghanistan*, April 14, 2021; and "UK Troops Expected to Leave Afghanistan by September," *BBC News*, April 14, 2021.
- 79 NATO, *Resolute Support Mission (RSM): Key Facts and Figures*, February 2021.

- 80 Oleg Vladimirovich Prikhodko, Cand. Sci. (Hist.), is a Leading Researcher in the Department of Foreign Policy Studies, Institute for the U.S. and Canadian Studies, Russian Academy of Sciences (ISKRAN).
- 81 Peter Round, Bastian Giegerich, and Christian Mölling, European Strategic Autonomy and Brexit, International Institute for Strategic Studies and German Council on Foreign Relations, June 2018, p. 2.
- 82 Quoted in “Defence-in-depth: The Significance of Suez 1956: A Reference Point and Turning Point?” Kings College London (accessed, Oct. 28, 2018).
- 83 Rees W. America, Brexit, and the security of Europe. *The British Journal of Politics and International Relations*. 2017;19:558–572. doi: 10.1177/1369148117711400. [[CrossRef](#)] [[Google Scholar](#)]
- 84 Reuters, “Britain to Become ‘Second Rate’ in the World After Brexit: EU’s Tusk,” November 13, 2019 and Emilio Casalicchio, “UK Will Be ‘Diminished’ After Brexit, Rutte Warns Tory Leadership Hopefuls,” Politico, June 20, 2019.
- 85 Reuters, “UK Faces Biggest Terrorism Threat in Its History - Theresa May,” November 24, 2014.
- 86 Robin Niblett, Global Britain, Global Broker, Chatham House, January 11, 2021.
- 87 Rowena Mason, “Boris Johnson Praises Trump’s Middle East Peace Plan at PMQs,” Guardian, January 29, 2020.
- 88 Ryan Heath, “Britain Braces for Not -So-Special Relationship with Biden,” Politico, December 31, 2020.
- 89 Sam Levin, “Donald Trump Backs Brexit, Saying UK Would Be ‘Better Off’ Without EU,” Guardian, May 5, 2016 and Justin Wise, “Trump Says He Supports UK Leaving EU Without a Brexit Deal,” The Hill, June 2, 2019.
- 90 Sam Lowe, The EU-UK Trade and Co-operation Agreement: A Platform on Which to Build?, Centre for European Reform, January 12, 2021.
- 91 See Chris Morris, “Brexit: What Is a Level Playing Field?,” BBC News, December 31, 2020, stating, “The level

playing field is a trade-policy term for a set of common rules and standards that prevent businesses in one country gaining a competitive advantage over those operating in other countries.”

92 See Dumbrell, John. *A Special Relationship: Anglo-American Relations from the Cold War to Iraq* (Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2006).

93 See European Commission, *Trade and Cooperation Agreement Between the European Union and the European Atomic Energy Community, of the One Part, and the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland, of the Other Part*, December 24, 2020, at https://ec.europa.eu/info/publications/eu-uk-trade-and-cooperation-agreement_en.

94 See for instance Kohut, Andrew, and Bruce Stokes. *America Against the World: How We Are Different and Why We Are Disliked* (London: St. Martin's Griffin, 2007); Sweig, Julia E. *Friendly Fire* (New York: Public Affairs, 2007).

95 See <https://www.telegraph.co.uk/news/2016/09/04/theresa-may-britains-relationship-withthe-us-will-be-strong-des/>, Sept. 4, 2016 (accessed, Oct. 27, 2018).

96 See Larres, Klaus. “Margaret Thatcher and German Unification Revisited.” In *The Revolutions of 1989*, eds. Michael Gehler, et al. (Vienna: Austrian Academy of Sciences Press, 2015), 355–84.

97 See Lucas, Scott. *Macmillan, Kennedy and the Cuban Missile Crisis: Political, Military and Intelligence Aspects* (Basingstoke: Palgrave Macmillan, 1999).

98 See Office of the Prime Minister, *Commitments to Northern Ireland*, December 8, 2017.

99 See Prime Minister's Office, *US and UK Counterterrorism Cooperation*, at <http://www.number10.gov.uk/news/counterterrorism-cooperation/>.

100 See Spelling, Alex. “Edward Heath and Anglo-American Relations, 1970–1974: A Reappraisal.” *Diplomacy & Statecraft* 20 (4) (2009), 638–58.

- 101 See Suskind, Ron. *The Price of Loyalty: George W. Bush, the White House, and the Education of Paul O'Neill* (New York: Simon & Schuster, 2004); Kampfner, John. *Blairs Wars* (London: Simon & Schuster, 2004).
- 102 See UK Home Office, Counter-Terrorism and Border Security Bill Given Royal Assent, February 12, 2019, at <https://www.gov.uk/government/news/counter-terrorism-and-border-security-bill-given-royal-assent>.
- 103 See UK Home Office, Counter-Terrorism and Security Act, February 12, 2015, at <https://www.gov.uk/government/collections/counter-terrorism-and-security-bill>.
- 104 See UK Home Office, Investigatory Powers Act, December 18, 2017, at <https://www.gov.uk/government/collections/investigatory-powers-bill>.
- 105 See UK Parliament website, European Union (Future Relationship) Act 2020, at <https://services.parliament.uk/Bills/2019-21/europeanunionfuturerelationship.html>; and Maïa de la Baume and David M. Herszenhorn, “European Parliament to Ratify UK Trade Deal in Late April, President Says,” Politico, March 23, 2021 .
- 106 See, for example, Alexander Smith, “Trump Is So Unpopular in the U.K. That Some Are Lining Up for a Fight,” NBC News, December 3, 2019; BBC News, “Sir Kim Darroch: UK Ambassador to US Resigns in Trump Leaks Row,” July 10, 2019; Peter Baker, “Trump Renews Feud with London Mayor, Calling Him a ‘Disaster,’” New York Times, June 15, 2019; Tom Embury-Dennis, “UK Government’s Spy Agency Condemns Trump Statement as ‘Utterly Ridiculous’ and Says President ‘Should Be Ignored,’” Independent, April 23, 2019; Guy Faulconbridge, “Trump Says He ‘Would Apologize’ for Sharing British Far-Right Videos,” Reuters, January 26, 2018; and Karla Adam and Jennifer Hassan, “Trump Blames ‘Bad Deal’ for London Trip Cancellation. But Brits Think They Scared Him Away,” Washington Post, January 12, 2018.

- 107 See, for example, Steven Erlanger, “Austerity-Battered U.K. ‘Retreating Behind a Nuclear Shield,’” *New York Times*, April 27, 2019; and Ewen MacAskill, “US Defence Secretary Intervenes in UK Military Budget Row,” *Guardian*, July 2, 2018.
- 108 See, for example, White House, Readout of Vice President Kamala Harris Meeting with First Minister Arlene Foster and Deputy First Minister Michelle O’Neill of Northern Ireland, March 17, 2021.
- 109 Senator Chuck Grassley, “Grassley Joins Colleagues in Letter Pledging to Back Britain After Brexit ,” press release, August 6, 2019.
- 110 Simon Carswell, “Pelosi Warns No US-UK Trade Deal if Belfast Agreement Weakened by Brexit,” *Irish Times*, April 15, 2019.
- 111 Simón L., Desmaele L., Becker J. Europe as a secondary theater? Competition with China and the future of America’s European strategy. *Strategic Studies Quarterly*. 2021;15:90–115. [[Google Scholar](#)]
- 112 Sky News, “Terror In The UK: Timeline Of Attacks,” February 2, 2020.
- 113 Statistics in this section are from U.S. Department of Commerce, Bureau of Economic Analysis, United Kingdom – International Trade and Investment Country Facts.
- 114 Stefano Fella et al., *The UK-EU Trade and Cooperation Agreement: Summary and Implementation*, House of Commons Library, December 30, 2020.
- 115 Strong, James R., ed. *Public Opinion: Legitimacy and Tony Blair’s War in Iraq* (London: Routledge, 2017); Nineham, Chris. *The People v Tony Blair: Politics, the Media and the AntiWar Movement* (Winchester, uk: Zero Books, 2013).
- 116 Sylvia de Mars, *Brexit Next Steps: The Court of Justice of the EU and the UK*, House of Commons Library, February 7, 2020.
- 117 The EU strategy for cooperation in the Indo–Pacific, Brussels, September 16, 2021. https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/jointcommunication_indo_pacific_en.pdf. Cited November 20, 2021.

- 118 The U.S. Senate passed a resolution of advice and consent to ratification of the treaty in 2010. The treaty is numbered 110-7.
- 119 The UK notified the EU by formally invoking Article 50 of the Treaty on European Union, the legal mechanism under which a member state may withdraw from the EU.
- 120 The White House, Press Briefing by Press Secretary Jen Psaki and Secretary of Energy Jennifer Granholm, April 8, 2021.
- 121 This was the phrase May used in her speech to the Conservative party conference on 2 October 2016. See https://www.bbc.com/news/video_and_audio/headlines/37535867/theresa-may-calls-for-truly-global-britain (Oct. 2, 2016) (accessed Oct. 25, 2018).
- 122 Tom McTague, “9 Takeaways from Barack Obama’s Brexit Intervention,” Politico, April 22, 2016.
- 123 Top trading partners—October 2021. <https://www.census.gov/foreign-trade/statistics/highlights/top/top2110yr.html>. Cited December 20, 2021.
- 124 Trade in goods with United Kingdom. <https://www.census.gov/foreign-trade/balance/c4120.html>. Cited December 12, 2021.
- 125 U.S. Department of Defense, Statement on Carrier Strike Group 2021 Joint Declaration Signing, January 19, 2021.
- 126 UK government, Iraq’s Weapons of Mass Destruction: the Assessment of the British Government (London: The Stationary Office, 2002).
- 127 UK Government, UK Action to Combat Daesh, at <https://www.gov.uk/government/topical-events/daesh/about>. International Institute for Strategic Studies, The Military Balance 2021, p. 23.
- 128 UK Ministry of Justice, Terrorist Offenders (Restriction of Early Release) Bill, February 11, 2020, at <https://www.gov.uk/government/publications/terrorist-offenders-restriction-of-early-release-bill>.
- 129 UK Parliament website, European Union (Withdrawal Agreement) Act 2020; and Council of the European Union, Brexit: Council Adopts Decision to

Conclude the Withdrawal Agreement, January 30, 2020 YouGov, Voting Intention: Con 41%, Lab 34% (7-8 Apr).

130 UK Parliament, Counter-Terrorism and Sentencing Bill, March 16, 2021, at <https://bills.parliament.uk/bills/2740> and UK Government, Counter Terrorism and Sentencing Bill Fact Sheet, at https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/886136/cts-factsheet.pdf.

131 Valerie Insinna, “US Officials Threaten Retribution for European Union’s Restrictions on Defense Fund,” *DefenseNews*, June 19, 2019; and Aaron Mehta, “US Cautiously Watching EU Military Proposal,” *DefenseNews*, February 13, 2018.

132 Vickers, Rhiannon. “Harold Wilson, the British Labour Party, and the War in Vietnam.” *Journal of Cold War Studies* 10 (2) (2008), 41–70.

133 Vincent Wood, “Biden’s Secretary of State Pick Compared Brexit to ‘A Dog Being Run over by a Car,’” *The Independent*, November 24, 2020; and U.S. Embassy in Ireland, Remarks by the Vice President to the Irish People, June 24, 2016, at <https://ie.usembassy.gov/vice-president-biden-speech-dublin-castle/>.

134 Wilson G. Brexit, Trump, and the special relationship. *The British Journal of Politics and International Relations*. 2017;19:543–557. doi: 10.1177/1369148117713719. [[CrossRef](#)] [[Google Scholar](#)]

A. Withnall, “EU referendum: Boris Johnson calls the EU ‘a jail with the door left open’ and says it would be ‘wonderful’ to leave,” *Independent on-line*, Mar. (2016). <https://www.independent.co.uk/news/uk/politics/boris-johnson-says-eu-jail-door-left-open-uk-leave-a6915241.html>. Cited October 5, 2021.

135 World Bank. Gross Domestic Product 2020 ranking. <https://datacatalog.worldbank.org/dataset/gdp-ranking>. Cited November 20, 2021.

136 YouGov, Scottish Voting Intention (4-8 Mar) and Adam Forrest, “Why Is the SNP in a State of Civil War and Will It Damage Support for Scottish Independence?,” Independent, February 24, 2021.

